

ZE ZASTUPITELSTVA MĚŠTYSE

Usnesení č. 21 ze zasedání zastupitelstva městyse Budišov ze dne 26. 11. 2013

Upravená verze z důvodů dodržení zákona č. 101/2000 Sb, o ochraně osobních údajů.

Vypuštěné údaje a přílohy jsou v plném znění k nahlédnutí oprávněným osobám (občané Budišova a vlastníci nemovitostí na budišovském katastru) na Úřadě městyse Budišov.

Návrh usnesení

zastupitelstvo městyse:

- určuje ověřovateli zápisu p. Doležala a Ing. Bočka,
- schvaluje program zasedání zastupitelstva,
- bere na vědomí zápisy z jednání rady městyse č. 53–56,
- schvaluje rozpočtové úpravy č. 09/2013, 10/2013,
- schvaluje způsob provedení, obsazení inventurních komisí a nařízení inventarizace k 31. 12. 2013 dle vyhlášky č. 270/2010 Sb, ukládá
 - finančnímu a kontrolnímu výboru provést kontrolu a vyhotovit zápis,
 - finančnímu výboru zpracovávat návrh rozpočtu na rok 2014, schůzky se také zúčastní starosta, účetní, p. Doležal, p. Kašpar a Mgr. Smrček, termín do 15. 12. 2013,
 - schvaluje rozhodnutí výběrové komise na akci „Regenerace zeleně městyse Budišov“,
 - schvaluje záměr prodeje STL plynovodu v k. ú. Budišov,
 - jako členská obec Sdružení pro plynofikaci Budišovska,
 - nebo jako samostatná obec,
 - nejméně za cenu 5 200 000 Kč.
 - schvaluje případné podání žádosti o vystoupení ze Sdružení pro plynofikaci Budišovska,
 - schvaluje smlouvy o zřízení věcného břemene mezi:
 - městysem Budišov a E.ON Distribuce, a.s. Název „Budišov: NN kab. smyčka RD“
 - městysem Budišov a Telefónica Czech Republic, a.s., zastoupená na základě plné moci společností InfoTel, spol. s r.o. Právo odpovídající věcnému břemenu zřízení, provozování, údržby a oprav Podzemního komunikačního vedení k pozemkům, v rozsahu vymezeném v geometrickém plánu č. 865-822/2012, vypracovaném společností GIS-Stavinex a.s., č. 693/2013 ze dne 10. 04. 2013, který byl potvrzen Katastrálním úřadem pro Vysočinu, katastrální pracoviště Třebíč,
 - městysem Budišov a E.ON Distribuce, a.s. Název „Budišov: NN příp. kab. příp.“,
 - městysem Budišov a JMP Net, s.r.o. pozemek parc. č. 3067/3 a parc. č. 3524/111 zapsaných na LV č. 10001 pro k.ú. Budišov, Plynovodní přípojka č. 2101780, 2102331- Budišov. Věcné břemeno spočívající v a) právu zřídit a provozovat plynárenské zařízení, b) právu vstupovat a vjíždět v souvislosti se zřízením, stavebními úpravami, opravami a provozováním distribuční soustavy a plynovodních přípojek,

- schvaluje záměr prodeje pozemku p. č. 4577/4 (ostatní plocha) o výměře 54 m²,
- schvaluje rezignaci Ing. Bočka z dozorčí rady společnosti Bono Publico, o.p.s,
- navrhuje na místo ředitele společnosti Bono Publico, o.p.s. Ing. Bočka,
- schvaluje na uvolněné místo v Dozorčí radě společnosti Bono Publico, o.p.s. Ing. Dokulila,
- neschvaluje přistoupit na směnu části pozemku p. č. 3159/3 o výměře 570 m² za 2,5 ha zemědělské půdy,
- ukládá jednat s p. Štíčovou o možném odkoupení jejího pozemku za účelem zbudování přístupové cesty k náhradnímu hřišti, odpovídá p. starosta, p. Doležal, termín ihned.

Petr Piňos, starosta, Ing. Ladislav Dokulil, místostarosta

Usnesení č. 22 ze zasedání zastupitelstva městyse Budišov ze dne 19. 12. 2013

Upravená verze z důvodů dodržení zákona č. 101/2000 Sb, o ochraně osobních údajů.

Vypuštěné údaje a přílohy jsou v plném znění k nahlédnutí oprávněným osobám (občané Budišova a vlastníci nemovitostí na budišovském katastru) na Úřadě městyse Budišov.

Návrh usnesení

zastupitelstvo městyse:

- určuje ověřovateli zápisu p. Matouška a p. Zezulovou,
- schvaluje program zasedání zastupitelstva,
- schvaluje rozpočtové úpravy č. 11/2013, 12/2013,
- schvaluje Rozpočet na rok 2014 jako vyrovnaný. Příjmy i výdaje 19 364 432 Kč,
- schvaluje Rozpočtový výhled městyse Budišov na období roku 2015–2016.

Petr Piňos, starosta, Ing. Ladislav Dokulil, místostarosta

Kanalizace v Budišově

Zastupitelstvo městyse Budišov informuje občany, že
od 1. července 2014 se bude vybírat stočné,
 jehož výše pro rok 2014 bude v nejbližší době stanovena.

Zastupitelstvo vyzývá občany k připojení na splaškovou kanalizaci.

Přípojky je třeba vybudovat nejpozději

do 30. června 2014!

INFORMACE Z MĚSTYSE

Návrat ztracené hlavy

Ne, nikdo z redakce neztratil hlavu. To se jen vrátila na Úřad městyse Budišov část zničené sochy presidenta T. G. Masaryka. O díle a jeho autorovi Jiřím Markovi náš zpravodaj informoval v příloze čísla 1/2011. V příloze minulého čísla se Vladislav Zejda o tomto díle zmiňuje a Karlu Pavlíčkovi přišel od čtenáře zpravodaje podnět, že na webu je k vidění hlava této sochy (<http://www.kynclova.cz/node/17>), která měla velmi pohnuté osudy, včetně uložení pod uhlím a dalších úkrytů, což je v městyse všeobecně známá historie. Po roce 1989 byla hlava sochy odevzdána k rekonstrukci, které se ujala akademická sochařka a restaurátorka MgA. Markéta Kynclová ze Stradonic u Loun. Rekonstruovaná plastika pak putovala do Akademie výtvarných umění v Praze, odkud ji 20. prosince 2013 přivezl starosta Budišova Petr Piňos.

Shodou okolností v nedávné době museli zástupci městyse rozhodnout o odstranění uschlého modřínu v blízkosti místa, kde Masarykova socha stávala. Po skácení stromu vytvořil budišovský rodák Radim Rybníček z Tasova znak městyse Budišova ze solidního špalku dřeva ze zmíněného modřínu. Dílo je umístěno za vchodem do úřadu městyse jako prezentace tesaře s jeho značkou ЯR.

Výbor pro občanské záležitosti

Různé události občanů městyse řeší Výbor pro občanské záležitosti při Zastupitelstvu městyse Budišov. Jedná se samozřejmě o svatby na Úřadě městyse Budišov nebo vítání občánků apod. Ve spolupráci s ostatními zastupiteli řeší i různá výročí občanů. Podle rozhodnutí zastupitelstva probíhá posílání blahopřání k 50. a 60. výročí narození občanů městyse, při 80., 90. a příp. 100. výročí narození zástupci zastupitelů blahopřejí osobně. Pokud zjistí úřad městyse výročí sňatku občanů Budišova od 50. výročí včetně (byli oddáni na obecním úřadě v Budišově nebo takovou skutečnost předem na úřadě městyse sami sdělí), probíhá i osobní blahopřání zastupitelů, případně je možné i dohodnout slavnostní obřad na úřadě městyse.

V obecním zpravodaji a na internetových stránkách lze zveřejňovat osobní údaje (data narození či sňatku, bydliště apod.) podle zákona 101/2000 Sb. jen se souhlasem dotčených osob.

ZPRÁVY

Podzimní chovatelská výstava

350 holubů v 52 barevných rázech a plemenech bylo vystaveno na okresní soutěžní výstavě holubů v areálu chovatelů v Budišově. Rovněž bylo vystaveno 40 chovných prodejných králíků. Pětice posuzovatelů pečlivě každé zvíře obodovala a ze součtu bodů jednotlivých soutěžních kolekcí vzešlo celkové pořadí. Vítěznou kolekci vystavil Josef Dobrovolný z Třebíče, který rovněž vystavil i vítězného holuba celé výstavy. Druhé místo obsadil Luděk Pokorný z Pavlic u Znojma, třetí místo obsadil Ing. Zdeněk Sladký z Ocmanic. Dalších 12 čestných cen udělili posuzovatelé za jednotlivé holuby. Výstavu shlédlo 120 dospělých návštěvníků, s úrovní výstavy a kvalitou vystavených holubů byli spokojeni, holubi byli až na drobné výjimky již ve výstavní kondici a vystavovateli dobře připraveni.

Miroslav Novotný, garant holubů ZO

Výsledky Tříkrálové sbírky v roce 2014

obec	Kč	na obyv.
Budišov	29 471	24,74
Hodov	11 992	40,79
Nárameč	9 629	26,90
Kamenná	9 515	44,88
Studnice	6 467	45,54
Rohy	3 480	29,74
farnost	70 554	30,49
Kojatín	3 300	40,24
Valdíkov	1 912	17,70
CELKEM	75 766	30,26

S jarem se otevírají zoologické sbírky

Letos již po 23. se otevrou dveře budišovského zámku veřejnosti, která si bude moci prohlédnout nejen sbírky zde již léta uložené, ale i naprosté novinky, které byly doplněny do zpřístupněného zoologického depozitáře letos v zimě. Jako každoročně i o letošním Dni muzei budou provádět žáci ZŠ.

Otevírací doba:
středa, čtvrtek a pátek
od 8.00 do 12.00 hod
sobota a neděle
od 9.00 do 11. 00 hod
a od 14.00 do 16.00 hod
pondělí a úterý zavřeno

Prohlídka trvá minimálně 60 minut.

Hromadné návštěvy je třeba předem objednat na telefonních číslech: 737 823 873 nebo 568 875 198

Na Vaši návštěvu se těší zaměstnanci Moravského zemského muzea.

Zahájení jarní turistické sezóny v KČT Vysočina

Zahájení v Trnavě

Na zámku v Budišově

Trnavští turisté měli letos velký úkol – zahájit turistickou sezónu 2014 v Kraji Vysočina. Zahájení v Trnavě v sobotu 15. března proběhlo úspěšně i za přispění budišovského starosty Petra Piňose, který zde vystupoval coby radní kraje. V místě startu pochodu byl připraven bohatý program, ti nedočkavější turisté však již vyrazili na pochod, jehož jedna část vedla i přes Budišov. Tam vyrazilo na 250 účastníků z celkového počtu 688.

Kontrola v budišovské restauraci Sport

Jenže – když je náš městys na trase nějaké turistické akce, prší, i když do té doby měsíc nekápló (loni tak bylo při Klimatour – BZ 3/2013). Ale pro pochodníky byla připravena prohlídka zámku, kde nepršelo (ten návštěvilo 116 účastníků), a kontrolní razítko i s obědem se konalo též pod střechou v restauraci Sport. A když se vzdálili od Budišova, pršet přestalo. Zbýl jen vítr, který připravil pro městys malý blackout.

Ladislav Dokulil

Nové varhany v Budišově

V březnu se budišovští farníci konečně dočkali nových varhan. Jsou umístěny na kůru farního kostela a během zkušebního provozu v letošním roce již je můžeme slyšet. Žehnání varhan s jejich doprovodem slavnostní mše sv. proběhne den před památkou sv. Gotharda 4. května 2014. Připravují se i varhanní koncerty, na které jsme byli zvyklí u starých varhan, jejichž oprava nebyla možná. Ale nové varhany mají podle vyjádření našeho varhaníka Michaela Kročila velmi dobrý zvuk a na jejich vizáž si určitě také zvykneme. Po důkladném vyzkoušení se redakce zpravodaje bude snažit získat podrobnější posouzení nových varhan.

Ladislav Dokulil

Bohoslužby v budišovském kostele o Velikonocích

12. 4.	8.00	Květná neděle	
17. 4.	19.00	Zelený čtvrtek	
18. 4.	19.00	obřady Velkého pátku	
19. 4.	21.00	Bílá sobota	vigilie slavnosti Zmrtvýchvstání Páně
20. 4.	8.00	Zmrtvýchvstání Páně	
21. 4.	8.00	Velikonoční pondělí	

V neděli 4. května v 8.00 hodin při slavnostní mši sv. k památce sv. Gotharda proběhne žehnání nových varhan a v plné míře uslyšíme jejich zvuk.

Farní den v Budišově se mší sv. ve 14 hodin a obvyklým programem od 15 hodin bude v sobotu 24. května. Všichni jste zváni.

P. Miroslav Prajka

Poděkování budišovskému starostovi

Redakce Budišovského zpravodaje se rozhodla ocenit starostu městyse Budišov za mimořádné zásluhy o dokumentaci historie Budišova a vyslovit mu tímto poděkování za jeho činnost při získávání historických dokumentů.

Odůvodnění: Petr Piňos

1. dokázal nalézt a opatřit pro městys dlouho ztracené části kroniky obce,
2. na popud naší redakce našel a získal pro městys rekonstruovanou plastiku hlavy presidenta T. G. Masaryka z bývalé zničené sochy,
3. spolupracoval při vzniku knihy o starých pohlednicích Budišova a podporoval její vydání,
4. nadále se aktivně zajímá o historii městyse Budišov a jeho okolí.

redakce

Z HISTORIE

Z historie budišovské školy XX (šedesátníci, ročníky 1953 a 54)

Mateřská škola, ročníky 1956–1954

Klečící zleva:

Antonín Večeřa, Helena Kostecká, ?Růžička, Karel Tůma, Lenka Cypriánová, Luboš Robotka, Alois Lisý a Pavel Bednář

Stojící zleva:

Zdeněk Cabejšek, Jaroslav Zezula, Karel Pavlíček, Josef Tesař, Svatoslav Ondráček, Jaroslava Slabá, Miroslav Zezula, Marie Tesařová, Marie Bednářová, ?, ?, Ivana Merličková, Zdena Dočkalová, ?, Marie Novotná, Hana Borůvková, Libuše Prachařová, Dagmar Slámová, Jan Vrba, Zdeněk Kliner a Marie Tůmová

Rok 1963

Sedící zleva: Miroslava Málková, Marie Tesařová, Marie Tůmová, Marie Hortová, Libuše Prachařová, Marie Tůmová, Marie Novotná, Zdena Dočkalová a Jaroslava Slabá

Stojící, prostřední řada zleva:

Pavel Bednář, Luděk Bartůněk, Karel Syrový, Zdeněk Kliner, Jan Vrba, Alois Lisý, Břetislav Slabý, Pavel Janoušek, Svatoslav Ondráček a třídní učitelka Marie Kazdová

Horní řada zleva:

Karel Pavlíček, Antonín Tesař, Bořivoj Krejska, Zdeněk Cabejšek, Josef Tesař, Vladimír Horký, Miroslav Robotka a Josef Horký

Rok 1967, 7. třída

Sedící zleva:

Libuše Prachařová, Marie Tůmová, Marie Novotná, Marie Hortová, Věra Veselá, Marie Tesařová, Jaroslava Drápelová, Libuše Voborná, Marie Krejčová a Miroslava Málková

Prostřední řada, stojící zleva:

Třídní učitelka Miloslava Pospíšilová, Jiří Hort, Milan Nováček, Miroslav Machát, Zdeněk Cabejšek, Josef Fila, Antonín Večeřa, Karel Pavlíček, Pavel Bednář, Antonín Musil a Josef Horký

Horní řada zleva:

Karel Prokeš, Bořivoj Krejska, Zdeněk Kliner, Jiří Holubář, Jaroslav Tesař, Břetislav Slabý, Vojtěch Smetana, Karel Syrový a Bohumil Šoukal

Střelnice na Sráčkách

Společná fotografie před střelnicí

Zleva: Josef Špak, Alois Kubíček, Josef Janoušek, František Novotný (Studnice), Josef Matoušek, Antonín Tesař, Miloš Guth, Voneš, Jan Mezlík, Dočekal, Josef Doležal, František Švec (Hodov), František Jičínský (Hodov), Alois Dítě, Miroslav Ošmera (Hodov), František Šula (Studnice), František Pišín (Hodov), František Komínek (Hodov), Alois Kadlec (Hodov), Vít (Kundelov) a František Švec (Hodov)

Zleva: František Jičínský, Miroslav Ošmera a Miloš Guth

Prostřednictvím několika fotografií z archívu budišovského fotografa Františka Klinera se můžeme přenést zhruba do roku 1958, kdy si myslivci z Budišova, Hodova a Studnic na kraji lesa Brdca (směrem od Hodova) vybudovali stělnici, která sloužila ke stělbě na asphaltové holuby. Ve kterém roce stělnice zanikla, není známo, podle vzpomínek pamětníků to mohlo být někdy kolem roku 1965.

Zleva: František Šula a František Švec

Zleva: František Šula, František Komínek, Miroslav Ošmera, František Jičínský, Miloš Guth, Dočekal a Josef Matoušek

Náboženské poměry na Budišovsku

Náboženské poměry na Budišovsku v XVI. a XVI. století byly zřejmě značně neklidné. Můžeme tak soudit jednak z náboženských poměrů v okolních panstvích, zvláště na Velkomeziříčsku, Třebíčsku, kde většina obyvatelstva byla přívrženci husitství a později luteranismu, a Náměšti, kde byla silná Jednota bratrská, která se později zapsala svou kralickou tiskárnou do kulturních dějin. Není pochyb, že můžeme na náboženské poměry usuzovat i z příslušnosti majitelů Budišova k jedné ze soupeřících stran v zemi – buď k utrakvistu a luteránství nebo ke katolicismu. Teprve z druhé poloviny XV. století a počátku století XVII. můžeme se opřít i o písemné zprávy...

Zrekapitulujme si proto držitele Budišova v této době. Poslední člen rodu pánů z Lomnice na Budišově byl Budiš, který byl bojového ducha a zúčastnil se 1. července 1410 bitvy u Grunwaldu (Tannenbergu), kde bojoval na straně polského krále Vladislava Jagiella proti řádu německých rytířů. O jeho postoji za husitských válek nic bližšího nevíme. Zemřel r. 1435 bezdětný a po něm dědil jeho majetek Dobeš z Meziříčí, který se již v r. 1414 spolčil na své statky s p. Budišem. Dobeš Meziříčský z Popovic zemřel rovněž bezdětný a ve své závěti odkázal tvrz, ves a dvůr Budišov, rybníky, lesy a díl Tasova, Dolní Knihnice a „Veselský“ dvůr Benešovi Černohorskému z Boskovic. Beneš z Boskovic a pán na Černé Hoře a na Novém Hradě byl pravý husita a r. 1443 za nastalých různic vpadl se svými poddanými z Budišova a ostatního svého panství a se svými spojenci do nepřátelských Rakous až k Marcheku a Kremži. Jeho zadní oddíl byl však Oldřichem Einzingerem a Janem z Bucheimu poražen, až konečně r. 1444 byl sjednán s nepřítelem, který zatím vpadl na Znojensko, mír. Roku 1451 odřekl se však pan Beneš Černohorský z Boskovic v Brně se svou rodinou veřejně kalicha a byl Janem Kapistránem přijat do katolické církve.

Tato změna v náboženských názorech budišovské vrchnosti se zřejmě odráží v dlouholetých žalobách o farský desátek z Hodova mezi p. Benešem z Boskovic a na Budišově a pány z Pernštejna na Meziříčí, kteří vlastnili Hodov. Roku 1459 zapověděl totiž Jan z Pernštejna svým lidem z Hodova dávat desátek farářů do Budišova, sám ho bral a také bráti dopouštěl. Proto jej žaloval p. Beneš za 200 hřiven gr. Když byla žaloba bezvýsledná a hodovští neplatili, byli zatíženi církevní klatbou. Proto se smluvil p. Beneš s pány z Pernštejna tak, že p. Beneš měl sjednat, aby klatba z hodovských byla sňata a p. z Pernštejna měl rozkázat, aby dávali desátek budišovskému farářovi. Když byla skutečně klatba sňata, nechtěl však dovolit znovu odevzdávat desátky do Budišova a byl opět žalován za 60 kop grošů.

Roku 1460 poručík sirotků po Václavovi z Lomnice Bohuš z Lomnice žaloval Jana z Pernštejna za 100 hřiven grošů, protože sirotkům a jemu pobral v Hodově desátek a bylo smluveno, že všechno vrátí. Neučinil tak. Podobně Jaroslav z Lomnice bral po 3 roky hodovský desátek patřící farářovi a kostelu budišovskému. Proto jej v r. 1464 pohnal Beneš z Boskovic před soud za 60 hřiven grošů.

Tento soud skončil smírně. Roku 1466 se smluvili takto: p. Jaroslav má vydat budišovskému farářovi způlna desátek za r. 1465 nebo p. Benešovi místo něj vyplatit 15 kop grošů a vrátí desátky vzaté za 3 roky, podle toho, jak rozkáže olomoucký biskup Tas – spolumajitel budišovského panství. Také se p. Jaroslav zavázal, že, pokud bude v držení Meziříčí, nikdy nebude na desátky budišovskému farářovi sahat.

Tehdejší budišovský farář se jmenoval Jan, a aby se uvaroval sporů o desátky, prodal r. 1466 raději ozimní hodovský desátek p. Bohuši z Lomnice za 10 hřiven grošů. Protože zase nedostával těchto smluvených 10 hřiven, byl nucen znovu žalovat o zaplacení...

Bratři Protasius (Tas), Dobeš a Beneš z Boskovic vlastnili Budišov až do r. 1476, kdy prodali budišovské panství Petrovi z Noskova. Olomoucký biskup Protasius z Boskovic byl zprvu oddán králi Jiřímu z Poděbrad a pomáhal mu např. při dobývání hradu Chrašt'an (Zornstein u Znojma). Roku 1464 však přestoupil na nátlak papeže Pavla II., který mu mimo jiné obstavil i důchody olomouckého biskupství, na stranu uherského krále Matyáše Korvína, kterého nakonec také s ostatními odbojnými pány prohlásil 15. července 1469 v olomouckém chrámě sv. Václava za krále českého. Biskup Protasius si liboval v nádhře vystupování a mezi jiným od něj pochází i nákladný zámek ve Vyškově, staral se o zvelebení škol svého biskupství a panství. Je tedy velmi pravděpodobné, že také na svém panství v Budišově se nespokojil celkem skromou kaplí sv. Gotharda a že měl v úmyslu vystavět velký reprezentační kostel. Zdá se, že za něj bylo počato s přístavbou dnešního kostela a kaple (dnešní sakristie) v gotickém slohu, ke kapli sv. Gotharda. Tehdy byly také proraženy tři vchody ve zdi původní kaple, byl postaven úplně presbytář a kaple, ale nedokončeny zůstaly klenba kostelní lodě a věž – snad vlivem obstarání výnosu olomouckého biskupství. Zdá se, že kostel byl dokončen za panství pánů z Noskova, klenba nahrazena palachovým stropem, v každém případě od nich pochází 1680 kg těžký zvon z r. 1524 odlitý mistrem Matyášem z Velkého Meziříčí. Mluví pro to mezi jiným i popis majetku, který „bratři Protasius, Bobeš a Beneš z Boskovic r. 1476 přenechali a r. 1480 vložili v desky Petru z Noskova, totiž tvrz Budišov a dvůr s poplužím, ves Budišov blíž tvrze, čtvrt' městečka v Tasově tak, jakož jsou sami to drželi, a dvůr Veselský, jeden podsedek ve Studnicích, s lidmi platnými, neplatnými a vším příslušenstvím, což přísluší k té tvrzi i s kostelním podacím, i s kaplanským podacím kromě lidí kaplanských v Budišově a kromě tří lánův, kteří k té kapli přísluší v Knihnicích a kromě lesu, co k tomu kaplanství přísluší tak, jakož jsou to sami drželi i naši předci.“

Petr z Noskova zůstavil dva syny Petra a Jana, kterým také majetek rozdělil. Petr před r. 1500 prodal svůj podíl na tvrzi v Budišově svému bratru Janovi Mrakšovi z Noskova. Tento Jan Mrakeš z Noskova se velmi zasloužil o volbu arciknížete Ferdinanda Rakouského, jehož byl radou, za krále českého (Ferdinand I. Habsburský).

Můžeme se tedy domnívat, že jak bratři z Boskovic, tak páni z Noskova byli katolíci, přesto je zajímavé, že pravděpodobně již tehdy byli nekatolíci na Budišovsku značně agilní – mluví pro to totiž skutečnost, že v letech 1524–1527 žaluje budišovský farář pro zadržování desátků z Budišova a Nárámče.

Roku 1550 kupuje Kateřina ze Šternberka, manželka Jiřího Mrakše z Noskova, od Jaroslava z Pernštejna a jeho bratrů Vratislava a Vojtěcha velkomeziříčský díl z Tasova (městečko Tasov, 2 dopadí, 1 pustý kostelík, ves Oslavu a Kamennou s příslušenstvím). Od těch dob panství budišovské a tasovské zůstávaly spojené. Roku 1560 prodal Jiří Mrakeš s manželkou Janu Martinkovskému z Rozseče tvrz Budišov se dvorem, pivovarem, s městečkem Budišovem, s kostelním podacím v Budišově, s mlýnem, dále ves Nárámčí s pustou tvrzí a Dvořištěm a mlýnem, se 3 človely ve vsi Knihnicích i s desátkem vinným, což jim tu náleželo, městečko Tasov též se dvěma kostelními

podacími, sv. Petra a sv. Václava s jedním kostelem pustým a mlýna, ves Oslavu i s mlýny, ve vsi Kamenné, což tu nám na statku tasovském náleželo... s čížbami i jiným příslušenstvím...

Jan Martinkovský sídlil v Budišově pouze 12 let a již r. 1573 zapsal svůj majetek p. Václavovi Berkovi z Dubé a Lipého na Meziříčí.

V 16. stol. nastupující protestantismus se v druhé pol. století prosazuje i na budišovském panství. Mluví pro to skutečnost, že již r. 1553 je v Tasově nekatolický farář a od r. 1572 je již farní kostel v Tasově až do třicetileté války trvale v držení nekatolických pastorů. Také v Budišově se dostala fara r. 1560 do držení protestantů nebo českých utrakvistů. Zpráv z této doby máme velmi málo, něco napovídá skutečnost, že se schůze při zakládání velkomeziříčského luteránského gymnasia, kde po řeči kněze luteránského pána Hanuše z Hardeka mnozí nerozhodní kněží přijali augsburskou konfesi, budišovský farář nezúčastnil a zůstal nerozhodným.

Nový majitel Budišova p. Václav Berka z Dubé a Lipého a na Meziříčí, zapsal své manželce Alině Meziříčské z Lomnice na Budišově jako věnné právo 10 000 zl. Václav Berka byl tolerantní katolík, pí Alina přesvědčená luteránka, nelze se tedy divit, že svou poslední vůli ustanovil, že budoucí držitelé budišovského panství nemají trpět žádných jiných kněží mimo luteránské nebo bratrské, což nebylo brněnským sněmem přijato. Osudy budišovského panství řídila již za života svého manžela alespoň částečně paní Alina, po jeho smrti r. 1575 pak, když předala panství meziříčské dětem z prvního manželství, odešla na Budišov, když předtím koupila statek Osovou a Ořechov. V Budišově zůstala do r. 1598, kdy odešla na svůj statek Nové Veselí, který obdržela od svého prvního manžela Zikmunda Heidta. Roku 1608 se ještě jednou na krátko do Budišova vrátila za svého sporu se Lvem Berkou...

Za panství pánů Berků a pí Aliny přenechala vrchnost patronátní právo budišovské obci, což vedlo k ochuzení budišovské fary za dob luteránských pastorů, z nichž jeden ponechal 13 měr polí na Dobrutovicích 26 budišovským hospodářům, druhý opět Kněžský les, aby si zajistili přidělení zdejší fary.

Stejně tomu bylo zřejmě i v Tasově. Je však zajímavé, že zatímco v Tasově známe řadu luteránských kněží, v Budišově o nich nenajdeme zmínky. Přesto můžeme odvozovat, že stejné poměry jako v Tasově byly po stránce náboženské i v Budišově, proto uvádím zde několik poznámek z Tasova. R. 1553 byl usazen na tasovské faře nekatolický farář Jan Kraupa, ale ještě tentýž rok odešel do Radostína, když mu budišovská vrchnost dala uzavřít stodolu i její obsah.

V letech 1556–58 byl zde nekatolický farář Václav Tábor, v r. 1569 byl nekatolickým farářem Kašpar Fabricius, který však již r. 1570 je ve Velké Bíteši, v letech 1580–85 Mathiáš Stuhler, 1586 Valentin Micus, 159? Martin Holecus a letech 1598–1610 Jan Schmidt Přeštický. Zajímavá je také poznámka ve velkomeziříčské děkanské matrice z r. 1672, kde se říká, že v Tasově kdysi nekatoličtí predikanti byli krejčí, tkadlec a švec.

Porážka stavovských vojsk na Bílé Hoře a třicetiletá válka znamenala nástup násilné protireformace. Zdá se, že alespoň z počátku, dokud všeobecná bída a válečné obtíže nesmazaly náboženské rozdíly, tím spíše, že loupící armády obou válčících stran nečinily rozdílu mezi katolíky a nekatolíky, narážela na odpor a burcovala náboženské vášně.

Svědčí pro to zpráva Viléma Mezera, někdejšího katolického úředníka velkomeziříčského panství, že okolní nekatolíci se počínají mstít na katolících a výslovně uvádí také Budišov – i když podotýká, že zprávu nebylo lze ověřit. Přes Budišov také prchal nekatolický kněz z Velkého Meziříčí do Náměště a přenocoval v lese v Doubravě... Jinak se již mnoho nedovíme. Po vypovězení nekatolických kněží zůstala v okolí katolickou jen fara v Rudíkově, k níž byla přiřazena fara budišovská s farou tasovskou (r. 1660) a také fara třebičská (1622–35). Rudíkovský farář Martin Klement Hlinický (1610–39) také znovu posvětil kostel a vykonal obřad usmíření r. 1623 v Budišově a Tasově.

Kolem r. 1650 byl v Budišově farářem Vavřinec Bendera, až teprve r. 1658 byl tu samostatným duchovním správcem řeholník P. Jiří Fr. Lamperti, který také téhož roku sděluje, že větší část desátků pobírá vrchnost a že kdysi četné farní pozemky, které jsou ještě jako farní nazývány, byly od farníků usurpovány. Po něm byl v Budišově do 11. 6. 1662 farářem Mathias Sas, pak od r. 1662–1665 Václav Kučal a od r. 1665 do r. 1672 jako farář budišovský a tasovský Daniel Kolejka, který založil r. 1668 matriku úmrtní a domácí pamětní knihu *Matrica Ecclesiae Budischoviensis*. Matrika narozených byla zavedena teprve r. 1699 farářem Vojtěchem Innocencem Formandlem.

Zprávy o náboženských poměrech v té době jsou vlastně výjimkou a jen namátkou můžeme usuzovat, do jaké míry byla rekatolisace úspěšná. Tak např. z matriky zemřelých se dovídáme, že „9. Aug. 1675 Joanes Hamža Hereticus, mortuus est in haeresi; sepultus est extra Camiterii Tasovii sub muro eclesia sc. Petri et Pauli“. Pravděpodobně šlo o mlynáře z Hamžova mlýna na řece Oslavě, který zůstal nekatolíkem až do své smrti. A zřejmě nebyl sám – alespoň v Počtu kostelním chrámu Páně sv. Petra a Pavla od 20. 11. 1716 do 9. 12. 1717 se udává, že „pokuty ve prospěch kostela dle milostivé vrchnosti poručení bylo vybráno na pokutách od tasovských sousedů postižených v luteránském bludu a to: od Šťasného Palasa 8 zl., Václava Kratochvíla 8 zl., Matouše Koutného 6 zl., Josefa Zejdy 6 zl., Jakuba Robotky 2 zl., Josefa Pokorného 2 zl., Matěje Hakla 2 zl.“ Tedy 34 zlatých celkem. Zřejmě se v Tasově udrželo tajné nekatolictví značně dlouho na rozdíl od Budišova, kde podobné pokuty neznám.

Ostatně po vyhlášení tolerančního patentu se řada tasovských rodin hlásila k augsburskému vyznání. Můžeme tak soudit i podle zápisu ve vrchnostenských knihách budišovských, kde se např. 29. 12. 1838 uvádí: Josef, František a Josefa, katolické děti Bartoloměje a Marie Šabackých, rolníka z Tasova č. 7 byli vyzváni, aby na budišovském úřadě podle dvorního dekretu z 25. 1. 1782 dali své vyjádření o svém přestoupení z víry katolické k vyznání augsburskému. Tasovský farář P. Frant. Erben byl pozván, aby 2. 1. 1839 byl při tom. Vrchní úřad žádal, aby vilémovický kazatel (v Horních Vilémovicích byl od 25. 11. 1838 pastorem helv. vyznání Jan Voškrda) byl vyšetřován, proč dříve jmenovaní byli připravováni k augsburskému vyznání, než tasovský p. farář je v katolické víře mohl utvrdit. Již nechtěli vývody tasovského faráře slyšet.

Druhá polovina 19. a první 20. století je již dobou nábožensky klidnou, i když můžeme zaznamenat ještě několik zákazů služeb katolických žen v rodinách židovských.

MUDr. Vladimír Němeček
Archív rodiny Němečkovy

Budišovská kovárna

Budišovská obec mívala kovárnu (č. p. 66) a na ní byl do r. 1816 obecním kovářem Jan Papoušek. Obec však s ním vedla dlouhé spory. Kvůli čemu, není dnes již známo. Posléze se jí podařilo, že Papoušek musil Budišov opustit.

Dle záznamu v zámeckém archivu oznámili dne 13. prosince 1817 (?) budišovský rychtář František Machát a pulmistr František Hort, že dosadili 23. července 1816 na obecní kovárnu Vavřince Škarka, kováře z Kožichovic, s příslibem, že mu svým časem, až se přesvědčí o jeho bezúhonnosti a dovednosti i pilnosti, kovárnu prodají do jeho vlastnictví.

Minulého roku (1816) na podzim se poranil kovář Škarek na pravé ruce a ztratil při tom úrazu dokonce jeden článek na prstě, takže nemohl dobře pracovat. Náhodou v té době přišel na dovolenou domů jeho syn Antonín, 26letý voják, jenž sloužil u vozatajstva, a když viděl, jak byl těžce postižen jeho otec, pomáhal mu věrně a prospíval tak nejenom obci, ale i vrchnosti a živil svojí prací nejen otce, ale i tři své sestry. Proto obec podala žádost za něho, kterou napsal učitel Jan Machoň, a prosila, aby Antonín Škarek byl propuštěn z vojenské služby, když se k této vojenské službě dostal jen omylem. V žádosti to vysvětloval: „Pracoval jsem r. 1812 v Telči a tam 21. března mne předvolali na úřad a poslali ještě s jinými do Jihlavy ne snad jako „brance“, nýbrž jako kováře na čas tehdejší války (napoleonské), anebo na nějakou dobu vůbec k vozatajstvu, pak že všichni zase budou propuštěni. V Jihlavě jsem nebyl ani prohlížen, ani pod vojenskou přísahu vzat, ale s jinými ještě řemeslníky jsem byl poslán do Černovic do Bukoviny, potom s divisi do Polska, dále k Drážďanům a konečně s celou armádou do Francie. Odtud jsme zase táhli až do Českých Budějovic a v příštím jaře znova do Francie a naposled odtud do Prahy, odkudž jsem byl poslán 26. června 1816 domů na dovolenou. – Po dvě léta

u vojska jsme nosili své vlastní šaty občanské, a teprve u Českých Budějovic dostali kováři a sedláři vojenský stejnokroj, který se zdráhali přijati, ale musili jej nakonec si vzít. Pak jsme střídali obleky, a jednou jsme si vzali svoje šaty občanské, po druhé zase vojenský stejnokroj. Z počátku jsme dostávali měsíčně 14 zlatých měsíčně, ale jakmile jsme obdrželi vojenské šaty, dostávali jsme již jen 11 zl. a chléb. Také ve Francii nám strhovali na žoldu a slibovali, že dostaneme doma všechno najednou. Ale byly to jen sliby.“

Po delší době byla konečně žádost obce kladně vyřízena a Antonín Škarek dostal „obšit“ – propouštěcí list 21. března 1818 a stal se samostatným kovářem na obecní kovárně v Budišově, kde obec mu dala opět příslib, že až, jak se osvědčí svojí povahou a zdatností, prodá jemu kovárnu do jeho vlastnictví.

V lednu 1829 podala budišovská obec podporovaná i vrchním úřadem žádost ke krajskému úřadu do Jihlavy, aby jí bylo povoleno prodati obecní kovárnu do soukromého vlastnictví Antonínu Škarkovi. Také 8. května 1829 došel do krajského úřadu z Jihlavy přípis, jímž se schvaluje obci prodej obecní kovárny.

8. srpna 1829 pak byl sepsán protokol s budišovskými úředními a obecními úředními zástupci o samovolném prodeji obecní kovárny Antonínu Škarkovi a zaslán úřadu krajskému.

(Materiál je z archivu rodiny Škarkovy. Autor neznámý, lze předpokládat, že se jedná o text MUDr. Vladimíra Němečka)

Pro doplnění

Z dostupných materiálů je patrné, že po Antonínu Škarkovi byl na kovárně zřejmě jeho syn, jehož jméno se nepodařilo zjistit. Jména dalších kovářů jsou již známa. Byli jimi František Škarek st., po něm František Škarek ml., který měl čtyři syny: Františka, Antonína, Miroslava a Josefa. Na kovárně z nich nakonec zůstal syn Miroslav. Později se kovárna stala součástí zemědělského družstva. Zánik kovářny uspíšilo zbudování dílen v areálu JZD v Kopcích.

Literatura

Budišov u Třebíče, Městečko Vysočiny, 1538–1968, vydal MNV Budišov 1968

Vzpomínky na dětství

Narodil jsem se v r. 1932 v Budišově a do obecné školy nastoupil r. 1938. Rodným domem byla kovárna uprostřed obce č. p. 66 (dnes dům Svobodových, pozn. redakce).

Nejranější vzpomínky, které mám v paměti, se vážou na období před II. svět. válkou. Vzpomínám na mobilizaci, kdy obec uspořádala rozloučení s rukujícími vojáky u pomníku TGM. Při tom jsem poprvé vnímal čs. hymnu. Z „Výchunek“ jsme s maminkou také sledovali polární záři a všichni říkali, že bude válka. Po mobilizaci jsme také sledovali s klukama výcvik menší vojenské jednotky v klíčování – vysílání Morseovky.

Josef Škarek – fotografie z roku 1957-58

Válečné události se nás, kluků, moc nedotkly. Pamatuji se na průjezd německé vojenské kolony směrem od Pavlasů k nádraží. Při jízdě najel motocykl s přívěsným vozíkem na hromádku šterku a převrátil se. Vojákům se nic nestalo.

Náš dům, stojící uprostřed obce, skýtal velmi dobrou vyhlídku na křižovatku u rybníka, kde se vlastně v hlavní části obce leccos dělo. A tak jsem taky viděl část židovské rodiny Bäcků, která odjížděla do Třebíče k transportování. A později, když četník po silnici od Kojatína odváděl p. Bäcku s dcerou Evou, kteří se transportu vyhnuli a skrývali se.

Za války byla v obci umístěna kratší dobu německá frontová jednotka. Ubytována byla ve staré škole, vozidla zaparkována pod hrází rybníka. Stravovali se v polní kuchyni umístěné vedle našeho domu a podle našeho

dětského mínění rozhodně špatně nejedli. O kontakty s námi nejevili zájem, ale neubližovali nám. Na samém konci války se ubytovali v nové škole tzv. „Národní hosté“ – tj. němečtí vystěhovalci. Němečtí kluci mezi nás začali chodit. Často se k nám přidávali před naším domem, kde jsme si hráli na vyvýšeném sklepe a kolem – později byl sklep zbořen. S velkým potěšením je zejména starší kluci učili českým výrazům, samozřejmě výhradně těm hrubším.

Němečtí vojáci 8. května prchali i přes Budišov. Můj Kamarád Eda Kratochvíl ukryl jejich značku do kanálu a otočil silniční ukazatel. Tak se stalo, že některé kolony místo směrem na Třebíč odbočily na opačnou stranu, ale brzy se vracely. Dospělí nás hubovali, že by nás také mohli postřílet.

Brzy dopoledne 9. května projížděli směrem na Třebíč sovětští vojáci. Po polích se potulovali uštvaní koně, které prchající Němci museli opustit. Někteří občané je chytali a odvedli domů. I můj bratr Mírek si pěkný pár přivedl do stodoly. Pronásledovatelé mu je však stejně zrekvírovali.

Ve dnech, kdy probíhalo povstání ve Velkém Meziříčí, přijeli do zámku čtyři němečtí důstojníci – údajně prý z Velkého Meziříčí. To jsem viděl, když jsme se s partou kluků zdržovali na nádvoří u kašny.

Doba poválečná.

Dnes mohu odpovědně konstatovat, že spolu s vrstevníky jsme prožívali velice aktivní mládí. Naše hry byly pestré, prochnuté soutěživostí. Využívali jsme k nim každou volnou chvíli. Přitom nás rodiče zaměstnávali různými povinnostmi – práce na poli, pasení dobytka, práce v hospodářství apod. – vždy se chvílka našla. Stálo nám za to, třeba za poledne, se zajet vykoupat, po večeri jít sportovat za sokolovnu. Hodně nás cvičilo v Sokole, v zimě v tělocvičně, v létě na hřišti. Využívali jsme různé plochy. Rádi jsme hráli kopanou všude, kde to šlo – na ploše pod Pavlasovými, pod hrází, pod lípou u Pivovárku, na posekaných loukách apod. Nebylo výjimkou, že někdo přinesl disk nebo oštěp, kouli aj. a už se provozovala atletika. Nejvíce jsme si cenili kamarádů, kteří vlastnili míč. Sami jsme si zorganizovali utkání v atletice, v zimě pak v hokeji s mužstvy ze Studence – hlavní zásluhu na tom měl Bohumír Machát (Louka).

Nejenom hrami jsme se bavili, ale dělali jsme i brigády, uklízeli park u pomníku padlých, v zámecké zahradě, někteří z nás o prázdninách pracovali na výstavbě nové školy.

Nevyhýbali jsme se ani kulturním akcím – hráli jsme divadlo, pořádali jsme vystoupení k výročí presidenta TGM. Pokusili jsme se obnovit tradici pochodu maškar, děvčatům jsme na střechy stavěli májky atd. Vzpomínám si, že při jedné akci lezl kamarád (Eda Kratochvíl) po okapu na střechu patrové budovy (u Kazdů), a to potmě.

Založili jsme vlastní orchestr. První zkoušky jsme absolvovali u J. Svobody – stolaře. Postupně, jak orchestr rostl, jsme zkoušeli v zámku a v sokolovně.

Konec války pro mě znamenal nástup do gymnasia ve Vel. Meziříčí. To znamenalo brzy vstávat a lokálkou jet každý den tam a zpět. To ale neznamenalo ukončení všech činností, pouze jejich přenesení na dobu večerní. Mnohdy ráno se nechtělo vstávat, a tak jsme vlak někdy těžko stíhali. Někdy se stalo, že někteří z nás od sochy sv. Václava místo

na nádraží rovnou běželi na přejezd u Řihákových a tam jsme naskočili. V tom byl mistrem Karel Pavlíček.

Na gymnasiu jsem hrál v orchestru a jelikož v Budišově se v té době nehrála kopaná, hráli jsme z Budišova v dorostu města (K. Palas. J. Hort, jeden čas J. Robotka z Mihoukovic a já). S J. Hortem jsme krátce hráli ještě krajský přebor s A mužstvem a před maturitou jsme činnost ukončili.

Hned po maturitě jsem nastoupil vojenskou službu a absolvoval jsem Ženíjní technické učiliště v Litoměřicích. Během tohoto studia jsem hrál ve vojenské dechovce a v tanečním souboru. Po skončení školy jsem v hodnosti poručíka nastoupil službu u speciální jednotky zaměřené na pyrotechnické a minérské práce. Po několik let jsem pracoval zejména v severočeském kraji a při rozšiřování těžebních prostor jsem se podílel na destrukcích mnoha administrativních i hospodářských prostor, budov a továrních komínů. Později jsem změnil profesní zaměření a několikrát jsem pomáhal při větších záplavách, např. na Slapech, na Kamýku, v Praze aj.

V r. 1958 jsem založil rodinu, manželka pracovala 35 let jako redaktorka Čs. rozhlasu. Máme 2 dcery, 2 vnučky a jednoho vnuka, letos dovršíme 56 let společného života.

Od r. 1962 jsem sloužil v Praze a věnoval jsem se školení různých technických profesí. Zároveň jsem pracoval jako Zkušební komisař strojníků různého zaměření, např. silniční, zemní techniky, prostředků pro úpravu vody, člunů a potápěčské techniky, elektrotechnických silových zařízení atd.

V r. 1975 jsem se stal učitelem vojenské přípravy na ČVUT a později vedoucím této přípravy na fakultě architektury. Současně jsem pracoval jako člen kolegia děkana a člen vědecké rady fakulty.

V r. 1988 jsem v hodnosti plukovníka odešel do důchodu.

V r. 1990 jsem na zahradě pokácel hrušku. Zželelo se mi dřeva na spálení a tak mě napadlo začít vyrábět vnučatům různé hračky a pomůcky k rozvoji manuálních a jiných dovedností. Posléze jsem se začal věnovat výrobě betlémů. Zaměřil jsem se na menší velikosti v přírodním provedení z lipového dřeva a v barevném provedení s využíváním dřevěných bedniček od ovoce (lepené figurky). Obdarovávám jimi své známé a obesílám výstavy (několik let jsem vystavoval např. v Praze u P. Marie Sněžné a nyní hlavně v městech v okolí Prahy).

Jako každý rodák jsem se do Budišova vždy těšil a pravidelně dojížděl. Při cestách z Prahy do Brna jsem vždy přerušoval cestu a alespoň do večera se doma stavoval. Vždycky, když jsem z vlaku od Rudíkova přijížděl na dohled, upoutalo mě panorama s kostelem a navodilo to ve mě vzpomínky na mládí. To mě také vedlo k tomu, že tomuto panoramatu jsem věnoval svůj domácí okenní betlém z r. 2013. A pokud se moje práce líbí, těší mě velmi, že se líbí právě v mém rodišti.

V Praze 3. února 2014

*Josef Škarek
foto archiv Josefa Škarka a Boženy Škarkové
fotografie betlémů Jitka Svobodová*

Betlémy Josefa Škarka

Pohádka mé babičky – doplnění

V minulém čísle Budišovského zpravodaje zůstala na konci textu Pohádky mé babičky otázka autorky textu Jarmily Ujčíkové: Tak nevím, co je na tom pravdy? Díky náhodě se v redakci zpravodaje objevil dopis, který s tímto textem souvisí a zároveň přináší řadu dalších otázek, na které se snad někdy podaří najít odpověď.

Krajský soud v Třebíči,
odd.I.č. j. NcI. 100/41–2,
ze dne 11/8.1941. Rekur
24/11.1941

Wien 8. 2. 1942.

Slavné Představenstvo Obce Budišova!

Já František Vévoda de Dragono nesprávným příměním Bernard, Bernát, Bernat, narozen V Náramči 25/11.1881, dovoluji si Vám Slavnému Představenstvu oznámiti, že sem podal ve Wien (Widni) na 9.1.1940 u Zemského soudu žalobu proti Dr. Jur. Richard Baron Baratta (Dragono) za oduznání šlechtického původu, za přivlastnění mojeho rodinného přímění de Dragono, za přivlastnění mojeho majetku panství Budišova. Landgericht Wien /Zemský soud Widen se usnesl rosudek, že panství Budišov Nárameč leží v Protektorátě, tak jest povinen Krajský soud v Třebíči tyto věci dati do pořádku.

Slavné Představenstvo!

Baron Baratta (Dragono) jest šlechticem, jest baronem a jmenuje se Baratta. To je správné. Ale baron Baratta se nejmenuje de Dragono a není majitelem panství Budišova, poněvadž panství Budišov nekoupil a od nikoho nezdedil totiž si přivlastnil (mě ukradl).

Důkaz zločinu:

na dne 7. července 1899 sem jel do Vidně a koupil sem si u Pana Přednosta u pokladny na nádraží v Budišově jízdenku 3. třídy, ale pan Přednosta (bývalý) mě dal 1. třídu a hned začal: jak se ty můžeš upovážít 1. třídu požadovat a 3. třídu platit a vitáhnul listinu c. k. Rakouských státních drah, na které bylo již psáno: prosím pana přednosta, by mě zaměnil 1. třídu jízdenku za 3. třídu. Tady se podepiš pod můj prst! – Když sem se podepsal, začal se pan Přednosta hlasitě smát. Já chtěl býti tak zdvořilý a podepsanou listinu mu dáti a vzít si jízdenku 3. třídy, která podle ležela. V tom okamžiku se spozoroval něco falešného a ta horní listina mě zůstala ležeti a byla v ní vistřížena díra 3×10 cm a vitáhnul listinu bývalého c. k. Okresního soudu v Třebíči, na které bylo velikými písmeny psáno:

: My se podpisujem, že panství Budišovské nechceme:

František Bernat, Mariane Bernat a můj podpis ještě mokrý Bernat František. Dole v levo byl podepsán c. k. Okresní soudce Karel Rácek, vlevo uprostřed soudní pečeť, vlevo byl též někdo podepsán jeho jméno nebylo v té rychlosti přečtení. Tuto soudní listinu má baron Baratta. Pani Kazatelová z Nárámče to viděla. Ta sice nežije, ale Obec Nárámečská žije. Bývalý pan starosta by 4 krát na farním úřadě a bývalý Důstojný Pan August Nezval pravil, že to nesmí vidati. Baron Baratta vižizal listiny farních Matrik v Budišově a nahradil novými listy.

Slavné Představenstvo! na 15. ledna 1811 koupil můj dědeček otec Bernard II. bývalý vládce Apulie Sicílie panství Budišov od Jachima Rytíře Stettenhofena. Na 21. ledna 1811 se v Kosteletě v Budišově s Anna Lisou z Nárámče oženil a zemřel 17. května 1822. V zámku Budišově a jest pochován pod Velkým Oltářem uprostřed. Jeho pomník koupil bývalý ředitel panství Emil Silvester pro svoji matku. Ten pomník stojí do dnešního dne v Budišově a nad Hlavními dveřmi kostela vidíte veliký kamený znak Království Apulie Sicílie.

Slavné Představenstvo! Ninější důstojný Pán Augustin Kratochvíl se omlouvá, že toho nevěděl, že Kostelní matriky v Budišově jsou falšované a že mě vistaví nový křtící list na jméno František Véveda de Dragono ale po rozsudku soudu s nařízením.

Pane starosto! Pánům radním oznamte to: baronu Barattu se r. 1934 zakázáno jméno Dragono a není již občanem Protektorátu. V r. 1912 dal Dr. Jur. Richard baron Baratta (Dragono) panství Budišov pole a lesy vyměřiti a za vlastní připsati, to ale naplatí (KOnsignieren)

S krajanským pozdravem František Véveda de Dragono (Bernat)

Wien 16, Haberlgasse 22. III. 33.

Ostmark.

Absender: Franz Bernat Herzog de Dragono

Wie 16. Haberlgasse 22. III. 33.

Ostmark

(archív Boženy Škarkové)

Z KULTURY

Myslivecké halali rozehřálo nádvoří zámku

Podvečer 15. prosince byl spíše na rukavice a čepici než na koncert na nádvoří budišovského zámku. Mnohé to sice odradilo, ale našlo se dost těch, kteří si v předvánoční době nenechali ujít zajímavý a nezvyklý koncert. Jeho jedinečnost, vedle ne tak často slychaného hudebního nástroje, spočívala především v množství lesních rohů pohromadě.

Otevřenému souboru hráčů na lesní roh, který se dával dohromady několik let, pod názvem Babylonští trubači (název podle Babylonské rozhledny, nedaleko Kramolína, odkud pochází sbormistr souboru Mirek Nováček), se podařilo seskupit hráče na tento hudební nástroj z různých koutů Vysočiny a jejich hudba se stala ozdobou nejen honů, jejich zahájení a konců se slavnostním výřadem zvěře, výstav mysliveckých trofejí, ale i společenských akcí mimo oblast myslivectví.

Hra na lesní roh je náročná díky tomu, že se vše hraje nátiskem, který se musí neustálým cvičením udržovat v tzv. kondici. Na nádvoří bylo vše ztíženo citelným chladem, takže hudebníci (bylo jich přes deset) měli několik přestávek, během nichž se chodili ohřát do vestibulu zámku, a sbormistr souboru toho využil k seznámení publika jak se samotným hudebním nástrojem, tak i skladbami, které jsou speciálně pro něj skládány.

Závěrečným halali byl koncert ukončen a posluchači se mohli po závěrečném potlesku zahřát horkým grogem a alespoň na chvíli prodloužit slavnostní podvečer, který se mohl uskutečnit díky iniciativě MS Budišov.

Karel Pavlíček, foto Stanislav Bačák

Budišovský muzikant

Mnoho našich rodáků, mužů i žen, opustilo tu naši „vesničku střediskovou“, a odešlo pracovat a žít jinač. Vždyť i o nich často, a lze říci s hrdoostí, dlouhodobě informuje své věrné čtenáře Budišovský zpravodaj.

Patří sem i Jiří Sedláček, povoláním hudebník. A musím dodat špičkový. Je mu 44 let, tedy chlap v nejlepších letech. Základy toho krásného povolání získal v Budišově. Od osmi roků se začal učit na housle u Huberta Pospíšila, budišovského muzikanta a kutíla, který uměl všechno opravit. Dej mu pánbůh nebe! Po roce, protože ho housle nebavily, přešel na klarinet, který našel na půdě po svém dědovi, který hrával ve vojenské hudbě. A za dva roky nato už dojížděl za vzděláním do třebičské LŠU. Roku 1984 odešel do Brna na konzervatoř a záhy se dostavily první vavříny. První místo v celostátní soutěži konzervatoří, 2× zvítězil v prestižní soutěži Amati Kraslice. Vystudoval pražskou HAMU a od roku 1993 hraje klarinet ve Filharmonii Brno. Je rovněž členem skupiny Gloria, se kterou získal první místo v evropské soutěži, a procestovali a obšťastňovali posluchače vážné hudby snad ve všech zemích Evropy. No a se svou mateřskou filharmonií koncertoval i v USA, pětkrát v Japonsku a dalších zemích. Tam všude rozdával svůj obrovský talent a lásku k hudbě, té nadčasové kouzelné spojovatelce lidských duší, bez ohledu na to, na jakém místě zeměkoule zazní.

Hudební nadání asi podědil i po svém otci, Františkovi Sedláčkovi. Ten se intenzivně podílel nejen na Jiřího výchově (i obou jeho sourozenců), ale hlavně na hudebním dění v Budišově a okolí. Později sebou bral i Jiřího. Jejich první společné vystoupení bylo na ostatcích v Budišově, kdy Jirka byl ještě dítě školou povinné. A byl prý z toho menší průšvih na škole. No a potom spolu hrávali na svatbách, narozeninách, dožínkách, hasičských oslavách. Není to krásné spojení krásna hudby a rodinných vztahů?

Jiří má dvě již dospělé dcery, které se bohužel hudbě nevěnují. Přiznal, že na Budišov má nezapomenutelné vzpomínky, vždyť tady prožil celé dětství, a když mu nějaký známý řekne, že byl v Budišově na kole, a že to bylo krásné projíždění po tom kouzelném kraji, tak ho to vždycky zahřeje u srdce.

S manželkou a dcerami žije v Moravském Krumlově. Měště, odkud Pražáci odvezli obrazy Slovanské epopeje. Obří a nadčasové obrazy z naší dávné historie. Jejich autorem je Alfons Mucha, jehož maminka se narodila a žila v Kundelově.

Ing. Rostislav Tesař

Reliéf Františka Bílka na moravskobudějovickém hřbitově

V Budišovském zpravodaji č. 2/2011 jsme zmapovali náhrobky a reliéfy Františka Bílka v našem okolí. Byli jsme přesvědčeni, že se podařilo objevit všechny. Jak se ukázalo, není tomu tak. Upozornil mne na to Pavel Kryštof Novák, jež na stránkách novin Kraj Vysočina vzpomenu 130. výročí narození Františka Jecha (nar. 22. 2. 1884 v Doňově u Kardašovy Řečice a zemřel 20. 7. 1960 v Mor. Budějovicích). Byl profesorem reálného gymnázia v Mor. Budějovicích, současně spisovatelem, regionálním historikem a přítelem Otokara Březiny. V roce 1929 byl jedním ze zakladatelů Společnosti Otokara Březiny v Jaroměřicích.

Náhrobek s reliéfem na hrobě Františka Jecha zhotovil František Bílek (nar. 6. 11. 1872 v Chýnově a zemřel 13. 11. 1941 v Chýnově) v roce 1925 (nebo 1926), bylo to v době, kdy zemřela, ve věku devíti a půl roku, dcera Františka Jecha Ludmila, která se narodila v roce 1916.

Poděkování za cenné informace Václavu Kovářovi, vedoucímu Muzea řemesel v Moravských Budějovicích

Karel Pavlíček, foto Pavel Kryštof Novák

Poslední plakáty (Pověst z Kundelova)

Pověsti nemusí být jen z pradávných časů. Život vytváří nové i v době nedávné. Tak pojdte a poslyšte pověst z Kundelova.

Tam, v utopeném údolí potoka, ve mlýně, jehož kolo poháněla voda z rybníka Kundelovský, se v roce 1822 narodila Amálie Malá. Bylo to děvče jako ostatní dívky na vesnici v těch dobách. Pomáhala rodičům v hospodářství, když nebyla práce doma, chodívala do Budišova do školy. Běhala po okolí a pásala husy, kozy a krávy. Při tom citlivě vnímala kouzlo toho místa, kde se narodila a kde žila. Jejího milého Horácka, které chudobu písečné půdy vyvažovalo podmanivou krásou krajiny. Měla to tam ráda za každého ročního období, a aby navždy zaznamenala, co cítí, také se to snažila namalovat. Na tabulku, kterou nosily děti místo sešitů do školy, ale i na vzácný papír, tužkou či skromnými barvičkami. Po práci, při svitu louče, chtěla rozvíjet svůj talent. Nebylo jí to však dopřáno.

Když Amálie dospěla, odjela do Vídně, kde až do svých sedmatřiceti let byla vychovatelkou ve šlechtické rodině. Stala se z ní krásná, zbožná a inteligentní žena. Po návratu do Kundelova se provdala za Ondřeje, soudního zaměstnance v Ivančicích, kde potom bydleli. Jejich syn se narodil v roce 1860. Pak studoval v Brně, pro nedostatek talentu (!) ho nepřijali na Akademii výtvarných umění v Praze. Odešel do Vídně, jako kdysi jeho matka a pak, jako hodně našich umělců, do Paříže. Tam, jako hodně našich umělců, třel bídu a nemohl se uchytit. Až v roce 1894, jako čtyřiatřicetiletý, udělal plakát pro divadelní divu, slavnou herečku Sarah Bernhardt. Přes noc se stal věhlasným. Umělecká bomba, secese, nová doba. A to byl počátek jeho vzestupu, to ho zachránilo od hladu a otevřelo mu cestu na umělecký Olymp. Později mohl namalovat takové gigantické dílo, jako je Slovanská epopej. Bohužel, zasáhl krutý osud. V roce 1939, to už žil v Praze, v jeho 79 letech, byl zatčen gestapem a zemřel na následky krutých výslechů. A nebyl to jediný slavný český umělec. A pak – co jsme si, to jsme si, odpusťme si?

Je doloženo, že namaloval 119 plakátů. 116 jich sesbíral a draze zaplatil tenista Ivan Lendl. Jeden je v muzeu v New Yorku, další v Hamburku a poslední je nezvestný. Je na něm český skladatel Rudolf Friml, který složil takové hudební perly, jako Indiánskou píseň lásky, Oslí serenádu a mnoho dalších. A je možné, že se ten plakát nezachoval vůbec.

Zcela určitě existují ještě dva plakáty. Namaloval je vodovkami, nebo pastelkami syn Amálie. Jeden plakát pro představení budišovských divadelních ochotníků a druhý na tradiční pouťovou zábavu, kterou „Pod hrázkou“ v Budišově pořádali někdy kolem roku 1875 místní Sokolové s hasiči. Do Kundelova, romantické „čtvrti“ Budišova, utopeném v údolí potoka, který vytéká z rybníku Nový, jezdíval k babičce na prázdniny. Do rodiště své maminky, kterou celý život miloval vřelou synovskou láskou a po které zdědil neopakovatelný malířský talent.

A tak tady, v okolí Kundelova, leží ukrytý umělecký poklad. Možná v domě nějakého bývalého divadelníka, možná v archivu místních hasičů, nebo Sokolů, nebo spolku katolických žen Vlasta. Tyto organizace oživovaly tehdejší život obce, když ještě nebyla elektřina, rádio, televize, kino či internet...

Objeví je někdo? Když ano, stane se milionářem. Budou mít podpis Alfons Mucha.

Ing. Rostislav Tesar

Z BUDIŠOVA A OKOLÍ

Základní škola Budišov

Vážení čtenáři Budišovského zpravodaje, v následujících člancích bychom Vám rádi přiblížili činnost naší školy v uplynulých měsících. Vánoce jsou už dávno za námi, čeká nás krásné jarní období a další akce, na které vás srdečně zveme.

Hodina tvůrčího psaní

18. 11. 2013 jsme v odpoledních hodinách měli možnost uvítat na naší škole vzácného hosta – Ing. Rostislava Tesaře. Tentokrát se zhostil úlohy pedagoga, který předává své zkušenosti, náměty a nápady s literární prací žákům. Zájemci z různých ročníků, kteří se rádi věnují psané tvorbě, byli seznámeni s rozmanitými způsoby literárního vyjádření. Hledali neotřelé možnosti, jak vyjádřit myšlenky, dojmy a pocity. Věříme, že nabyté informace budou přínosem pro literární soutěž, která se uskuteční na jaře společně s autorským čtením.

Exkurze do lesní školky

V úterý 18. listopadu se žáci osmých ročníků vydali do lesní školky Budišov. Lesní školka je specializovaný provoz, jehož účelem je pěstování sazenic lesních a okrasných dřevin.

Vánoční balíček pro Kenchammu

Adopce na dálku je projekt, který nám umožňuje pomoci alespoň jednomu človíčku na světě ulehčit jeho tíživou situaci. Kenchamma Madiga je dvanáctiletá dívka z Indie a díky nám může bydlet v internátní škole a navštěvovat ji. V balíčku jsou dopisy od našich devátáků, dárečky vhodné do školy i pro potěchu.

Budišovský tukan

První ročník pěvecké soutěže jednotlivců a skupin pod názvem Budišovský tukan se uskutečnil v pátek 22. listopadu od 16:00 hodin v jídelně ZŠ Budišov. Do letošního ročníku se přihlásilo 28 interpretů ve třech věkových kategoriích. Celému klání přihlížela odborná porota ve složení Milan Procházka, Lenka Řehořková a Drahoš Menčík, která určila pořadí na prvním až třetím místě. Nejmladším účastníkem soutěže byla pětiletá Nela Bednářová z MŠ Hodov. Za svůj výkon si odvezla první místo.

V mladší kategorii obsadili třetí místo Pavel Komínek a Martin Svoboda, druhé místo Sabina Otoupalová a první místo vybojovala Jana Uchytílová.

Ve starší kategorii se na třetím místě umístila Erika Trojanová, na druhém místě Lada Eichlerová a první místo získala Marie Benáčková.

V kategorii skupin získala třetí místo Nikol Machátová a Lucie Ryšavá, druhé místo Míša Šanderová, Tereza Strnadová, Adéla Hajduková a Klára Dobrovolná a první místo osadila čtveřice ve složení Denisa Pospíšilová, Tereza a Simona Teplá a Klára Mezlíková.

Jihlavský slavík

V nejmladší kategorii jednotlivců a duet (0–14let) reprezentovalo naši školu osm zákyň – Eliška Pužová, Katka Pelikánová, Hana Plecítá, Marie Benáčková, Erika Trojanová, Lada Eichlerová, Nikol Machátová a Lucie Ryšavá.

I když děvčata v kategorii jednotlivců nedosáhla na pomyslná vítězná místa, předvedla vynikající výkony a patří jim velké uznání a poděkování. V kategorii duet získala naše děvčata čestné uznání.

Výprava k rodnému domu Ludvíka Svobody

Společnost Ludvíka Svobody uspořádala tradiční setkání u pamětního kamene před rodným domem armádního generála Ludvíka Svobody v Hroznatině (při příležitosti 118. výročí jeho narození) v sobotu dne 23. listopadu 2013 v 11 hodin. Pod vedením pana učitele Smrčka se této akce zúčastnili i žáci 9. třídy naší školy.

Vážený pane řediteli, děkujeme Vám i panu učiteli Smrčkovi jménem Společnosti Ludvíka Svobody za pozornost, kterou jste věnovali pietnímu aktu u pamětního kamene v Hroznatině 23. 11. 2013. Paní Prof. Zoe Klusáková-Svobodová byla potěšena a dojata darem Vašich žáků – obrazem rodného domu jejího tatínka - a připojuje se k poděkování. Vaši žáci byli disciplinovaní, milí a stali se středem pozornosti všech přítomných. Obraz byl prozatím umístěn ve výstavní části domu, o jeho trvalém umístění rozhodne rodina Svobodova.

S úctou PhDr. Jana Görčošová

U pomníku gen. Svobody

Vlněné Vánoce na Ostrůvku

V úterý 3. prosince se děti z 5. A zúčastnily programu Vlněné Vánoce na Ostrůvku ve Velkém Meziříčí. Během 120 minut jsme prošli spoustou krásných aktivit, které nás naladily na Vánoce a přiblížily nám i kouzlo doby minulé. Děti si vyrobily vlněného andílka a beránka, kterými pak ozdobily vlastními silami vytvořený betlém, zkusily si česání vlny a práci na kolovratu, zazpívaly si a doprovodily na hudební nástroje jednu z vánočních koled a hlavně se dozvěděly betlémský příběh, který byl pro většinu z nich neznámý.

Adventní čas na Ostrůvku

V pátek 29. 11. – těsně před začátkem adventního období – jsme se vydali na Ostrůvek do Velkého Meziříčí. Program, který pro nás byl připraven, má název Adventní čas.

V jeho průběhu jsme se naučili mnohé o adventních tajuplných postavách, oblékali jsme se do šatů a ztvárňovali je. Ve druhé části programu jsme vyráběli svůj adventní kalendář, který jsme si odvezli do školy, kde nám dělá velkou radost.

Žáci 5. B

Adventní tvořivé dopoledne

5. 12. 2013 – adventní tvořivé dílničky ve všech třídách naší školy jsou ukázkou rozmanitosti, kterou nás inspiruje období adventu – období očekávání před Vánocemi. Adventní tvoření je tradiční akcí školy a je pozoruhodné, kolik nápadů už prošlo hlavami vyučujících a žáků a kolik rozličných výrobků bylo vytvořeno.

Vernisáž obrazů Malováno barvami země

5. 12. 2013 Jihlava

V odpoledních hodinách se část deváté třídy účastnila vernisáže v sídle Kraje Vysočina, kterou uspořádala agentura ZERA. Na vernisáži byly k vidění obrazy šesti škol kraje Vysočina, mezi nimi i ty naše.

Vernisáž byla zahájena představením projektu a významných hostů, poté následovalo vyhlášení výsledků, hudební produkce a dílnička.

Všechna vystavená díla byla překrásná a všichni účastníci byli příjemně naladěni z takového množství krásy kolem. Naše radost byla o to větší, že Marie Benáčková z 9. třídy naší školy získala 1. místo v kategorii 2. stupeň ZŠ. Gratulujeme.

Čertovské dopoledne

Pátek 6. prosince byl ve znamení tajemných bytostí, jako jsou andělé, Mikuláš a čerti.

Naši deváťáci si pod vedením paní učitelky Věry Křečkové připravili zážitkové dopoledne pro žáky prvního stupně a děti z MŠ Budišova.

Během dopoledne se zpívalo, recitovalo a četlo z knihy hříčků. Všechny děti si mohly vyrobit malého čertíka, skládat obrázky, skákat v pytli, házet bramborou do pekelného ohně či poslouchat čtení z úst Mikuláše.

Beseda se Zejdovými

10. prosince 2013 navštívili naši školu Hana a Vladislav Zejdovi – legendy českého bezmotorového létání. Beseda s nimi byla zážitkem nejen pro fanfy létání, ale i pro ostatní posluchače. Následující dva příspěvky napsali žáci 9. třídy – Tomáš Molnár a Kryštof Pospíšil, členové školního parlamentu.

10. prosince 2013 proběhla ve školním sále beseda s panem a paní Zejdovými o bezmotorovém létání. Téměř celou besedu musel pan Zejda zvládnout sám, no musel, protože paní Zejdová měla nemocný krk. Nejdříve začal mluvit o tom, co je bezmotorové létání, že do vzduchu se dostanete krouživými větrnými proudy a řekl: „Ve vzduchu jste odkázáni pouze na sílu větru.“ Také nám ukazoval model letadla, ve kterém létal, je to takové dlouhé a velmi úzké letadélko, které má určitou klouzavost. Vzpomínal i na to, jak si sestavil svoje první letadlo, které hodil z kopce a zlomilo se na dvě půlky jako párátko. Pan Zejda se zúčastnil i mnohých celosvětových soutěží, ve kterých velmi dobře reprezentoval Československou republiku. Paní Zejdová překonala 50 světových rekordů a získala nejvyšší možná ocenění v tomto oboru.

Beseda se nám velmi líbila a poděkovali jsme panu Zejdovi (rodákovi z Budišova), že si s námi přišel popovídat.

V úterý 10. prosince se v ZŠ Budišov uskutečnila beseda o bezmotorovém létání s budišovským rodákem panem Vladislavem Zejdou a jeho dcerou Hanou Zejdovou. Besedy se zúčastnili žáci druhého stupně a několik budišovských občanů, během besedy jsme se seznámili s úspěchy pozvaných hostů: Vladislav Zejda se stal mistrem republiky a mezinárodním mistrem Francie roku 1957, jeho dcera Hana získala 57 světových rekordů a obdržela nejvyšší ocenění mezinárodní letecké federace. Součástí besedy bylo i promítání z jejich pobytu v Austrálii, kde většina rekordů vznikla. Na závěr byly zodpovězeny otázky k tomuto tématu. Beseda byla realizována na podnět školního parlamentu a za finančního příspěví městyse Budišov.

Zpívání v DPS

Stalo se již tradicí, že děti ze ZŠ navštěvují před vánočními svátky obyvatele pečovatelského domu, aby jim zpříjemnily předvánoční čas. Nejinak tomu bylo i letos. Děvčata zahrála a zaspívala vánoční písně a koledy a rozdala obyvatelům drobné dárky. Senioři měli ze setkání radost, zpívali společně s dětmi a jejich výkony ocenili potleskem i slovy uznání.

Vánoční jarmark

Středa 11. 12. byla ve znamení starých řemesel, jako je kovářství a předení na kolovratu. Dílničky se zajímavými ukázkami navštívili všichni žáci školy. Poděkování patří našim hostům - paní Eichlerové a kovářům Františku Netrdovi a Jiřímu Klímovi.

V odpoledních hodinách se uskutečnil v prostorách školy tradiční Vánoční jarmark. Krásné vánoční a adventní dekorace si mohl zakoupit každý, kdo se přišel podívat. Navíc se mohl potěšit poslechem vánočních koled v podání žáků školy a ochutnat štolu a vánoční punč.

Vánoční koncert

V době adventního času jsme pořádali již tradiční vánoční koncert pro rodiče a širokou veřejnost. Vystoupení se konalo v neděli 15. prosince 2013 v sále školy. Účinkující hráli na nástroje, recitovali básně, předvedli scénky a zazpívali vánoční písně a koledy. Svým vystoupením dokázali vytvořit opravdovou vánoční atmosféru. Všichni zúčastnění se mohli příjemně naladit na blížící se svátky a na chvíli zapomenout na starosti běžného dne.

Vánoční koncert

Vánoční dopoledne ve škole

Poslední kalendářní den roku 2013 si naši žáci ve škole příjemně užili. Třídní učitelé si spolu s žáky připravili vyučovací hodiny s vánočními zvyky, hrami, zpíváním, rozdáváním dárečků...

Sběrná nádoba na vysloužilé úsporné světelné zdroje

Naše škola získala zdarma od společnosti EKOLAMP, s. r. o. sběrnou nádobu na úsporné žárovky. Když doslouží klasická wolframová žárovka, obvykle putuje do koše na směsný odpad. V domácnostech však „wolframky“ postupně nahrazují úsporné zdroje, zejména malé kompaktní či lineární zářivky. Ty ale obsahují velmi malé množství toxické rtuťi. Když doslouží, nesmí se vyhodit do koše, ale odevzdat k odborné recyklaci. Využijte tedy sběrnou nádobu ve vstupním prostoru ZŠ. Děkujeme.

Školní ples

V sobotu 25. 1. 2014 zorganizovala základní škola společně se sdružením rodičů školní ples. Zahájení patřilo tradičně zákům ze ZUŠ Náměšť nad Oslavou, pobočka Budišov, a žákům 9. třídy. K tanci a poslechu hrála skupina Los Valos. Díky štědrosti sponzorů a aktivitě pořadatelů byly připraveny hodnotné ceny. Velká většina účastníků se velmi dobře bavila až do ranních hodin. Všem pořadatelům patří velké poděkování.

Školní ples

Olympiáda v anglickém jazyce

V úterý 4. února se konala Olympiáda v anglickém jazyce, které se zúčastnilo celkem 13 žáků z 8. a 9. třídy.

Žáci mohli otestovat svoje znalosti jak v písemné části, která se skládala z poslechu, porozumění čtenému textu a gramatického textu, tak v jazykové části. V té si žáci vylosovali jedno z témat a bez přípravy na ně hovořili. Hodnotila se hlavně jazyková pohotovost a kreativita a bohatost slovní zásoby.

Na 1. místě se umístila Terezie Plecítá, na 2. místě Tomáš Molnár a na 3. místě Kamila Košová.

Gratulujeme!

Zápis do 1. třídy

V pátek 7. února se v naší škole uskutečnil zápis žáků do 1. ročníku.

V průběhu odpoledne přišlo 32 budoucích prvňáčků se svými rodiči, aby ukázali, co všechno umí – nakreslili obrázek, pojmenovali geometrické tvary, zazpívali písničku, zavázali mašličku a vyzkoušeli si další různé činnosti. Při tom všem je s úsměvem podporovali naši deváťáci v kostýmech Křemílka a Vochomůrky. Nejen na chodbě, ale i ve všech třídách panovala příjemná atmosféra.

Kroužky na SŠVZZ

V rámci ESF v ČR se nám naskytla možnost zdarma navštěvovat kroužky při SŠ veterinární, zemědělské a zdravotnické v Třebíči. V pondělí 10. 2. jsme se stali účastníky kroužku chovatelsko-veterinárního. Učili jsme se manipulovat se psem a pečovat o něho. Cenné informace nám předával MVDr. R. Busta a tři studentky školy. Trpělivost s námi měla pětiletá fenka Elsa.

Okresní kolo ve vybíjené

Dvanáct děvčat ze čtvrté a páté třídy odhodlaně bojovalo za naši školu v okresním klání ve vybíjené v Třebíči. Zpočátku jsme měly problémy s prostorem a s orientací v čarách na zemi rozlehlé tělocvičny, ale postupně jsme se zlepšovaly a vyrovnaně soupeřily i se silnými hráčkami. Jen škoda, že jsme nestihly odehrát všechny zápasy, kvůli odchodu na autobus. Zpět do školy jsme se vracely v úžasné náladě, spokojené s naší zlepšující se hrou a s touhou založit kroužek vybíjené při ZŠ Budišov.

Laguna

Žákovský parlament při ZŠ Budišov byl iniciátorem návštěvy plaveckého areálu v Třebíči.

Akci pomohl žákům zorganizovat pan učitel Smrček a čtyřicet žáků školy si ve čtvrtek 19. 2. vyjelo užívat nově zrekonstruovaných prostorů Laguny.

Připravujeme:

5. 3 – Multikulturní den, 25. 3. ve 14:30 h – Obojživelníci – přednáška pro veřejnost, 25. 4. – Jarní sběrový den papíru, 29. 4. – Den zdraví, 8. 5. – Besídka ke dni matek

Těšíme se na společná setkávání během akcí, které připravujeme nejen pro žáky, ale také pro rodiče a širší veřejnost.

Za kolektiv pedagogů ZŠ Budišov Jana Janová

Zejdovi v budišovské škole

Tak tolik národních a světových rekordů se v budišovské škole objevilo poprvé. Přivezli je s sebou Vladislav Zejda a jeho dcera Hana. Oba dva je spojuje láska k celoživotnímu koníčku, bezmotorovému létání.

Vladislav Zejda se do budišovské školy vrátil po mnoha letech, kdysi v ní sedával, většinou v první řadě, s dnes již odešlým na věčnost Bohumilem Ujčíkem, jak sám říká, jelikož jsme byli oba malého věku.

Kulturní sál, zaplněný školními dětmi se stal svědkem poutavého vyprávění Vlastimila Zejdy o jeho leteckých začátcích, přes národní rekordy, které vytvořil. Větroň jej zanesl

i do zahraničí, tehdejší NDR a Francie, kde zažil mnohdy neuvěřitelné příhody, spojené především s dálkovými přelety.

Zleva: Zdeněk Smrček, Karel Pavlíček, Miroslav Kubín, Ladislav Zejda, Emilie Kubínová a Hana Zejdová

Mezi tím začala na úspěchy svého otce navazovat jeho dcera Hana. Jejich společné úsilí vyvrcholilo pobytem v Austrálii, kde Hana vytvořila několik světových rekordů. O některých z nich hovořila a mezi tím seznámila přítomné s konstrukcí větroně, způsobem ovládání a technikou létání, to vše doplněno videozáznamem z pobytu Zejdových v Austrálii. Její výjimečné výkony byly oceněny Lilienthalovou medailí, která se řadí k jednomu z nejvyšších leteckých vyznamenání.

Na závěr krátce představili Zejdovi ambiciózní projekt obletu naší planety bez motorické síly za pomoci energie slunce větru ICADA, na němž se aktivně podílejí.

Z následné diskuse bylo patrné, že děti vyprávění zaujalo. Především hoši se, vedle technických parametrů, zajímali především o to, co musejí absolvovat, aby se i oni mohli věnovat tomuto krásnému sportu.

Karel Pavlíček

Vrah je zahradník aneb Detektivky, to je moje

„No, tak, Amálko, neměj strach. Řeknu ti ještě, kdo je vrah. Vždyť už to vidím popáté. Člověče, co mě kopáte?...“ A dál mám okno. Ostatně myslím, že odříkat tuto říkanku doslova jsem asi nebyla schopná nikdy. I když jsem jako dítě školou povinné i jako

mladá dívčina byla poměrně bystrá (kdepak jsou ty časy), na zapamatování po jednom poslechu z rádia toho bylo trochu moc. Měla jsem takovou „poezii“ ve velké oblíbě. Rozhodně mě vždycky zaujala víc, než zprávy z domova i ze světa, o „Hlášení o stavu vody na českých tocích dnes v sedm hodin ráno“ nemluvě. Chyba byla, že ji většinou už neopakovali.

Ale zpátky k Amálce. Dnes už vím jen, že to končilo nějak takto: „... a tak nás zvedli ze seslí, před biograf nás vynesli, zmlátili hlava nehlava...“. Není divu – prozrazovat předem vraha je zločin.

Jistě znáte spojení „vrah je zahradník“. Vzniklo prý tehdy, když se uvaděčka v kině chtěla pomstít divákovi, který ji urazil, a zmíněnou větu mu pošeptala do ucha. A já jsem se s něčím podobným setkala v reálu. Jedu si poklidně vlakem, netušíc, že se blíží pohroma v podobě mladé slečny. Sotva přistoupila, přihnala se ke známému mladíkovi a spustila: „Jé, ty čteš...“ (název detektivky a autora pochopitelně vynechám) „To jsem četla nedávno. Myslíš si, že ho zabila manželka? Taky jsem si to myslela, ale byla to ta milenka.“ Neviděla jsem na ně, takže nevím, jak se „postižený“ zatvářil, ale já jsem byla naštvaná. Zmíněnou detektivku jsem ještě nečetla, ale je to světoznámá klasika, takže jsem doufala, že se mně v dohledné době dostane do ruky, což se taky brzy stalo. Otvírala jsem ji s vědomím, že vražedkyně je milenka. Je to už víc než půl století, ale pamatuji si to dodneška. Teď už ale tu děvu tak přísně nesoudím. Že jsem tady neuvedla název detektivky a autora, když jsem si mohla rozmyslet, co napíši, je samozřejmé. V opačném případě bych si zasloužila, aby na mě potencionální čtenáři aspoň v duchu plivli. Ta slečna však jednala spontánně, což ji poněkud omlouvá. Jestli si svoje nevhodné chování později uvědomila a kamarádovi se pak omluvila, už ovšem nevím.

Teď ve stáří se někdy klidně vracím i k detektivkám už dříve přečteným. Vychutnávám si klasiku a u těch „béčkových“ se mi občas stane, že si z nich sice pamatuji nějaký nepodstatný detail, ale jinak nevím, o čem „bude řeč“, natož abych znala vraha. Mám z toho pak smíšené pocity. Užívám si „novou“ detektivku a zároveň jsem znepokojená dalším důkazem, jak pomalu (tedy doufám, že pomalu) ale jistě blbnu.

Mám před sebou hromadu detektivek a chystám se je postupně přečíst. Dokonce mám dojem, že některé jsem opravdu ještě nečetla. Teď začínám jednu se slibným názvem "Vejde vrah". Je z divadelního prostředí a zápletka byla už víckrát zpracovaná. Znáám ji z knížek i filmů: při představení byl zastřelen herec, když někdo zaměnil atrapy za ostré náboje. Jsem zvědavá, jak se s tím Ngaiio Marshová popasuje.

A jako obvykle si neodpustím alespoň jeden vtíp: „Ať to zkoumám z jakékoliv strany, nemůžu si pomoci. Pořád mě vychází, že váš manžel za pár dní náhle zemře,“ říká rozpačitá věštkyně své klientce. Nenápadná paní středního věku ji netrpělivě přeruší: „To je mně jasný, s tím se nezdržujte. Já jen potřebuji vědět, jestli mě chytnou.“

No, měla bych končit a začít se znovu do detektivky. A až tu kupu přečtu, můžu asi klidně začít znovu. A co si počnu, až nebudu schopná pochopit ani tu nejjednodušší zápletku? Jsou přece i jiné knihy. Třeba takový Ferda Mravenec. Dala jsem si ho na viditelné místo...

M. Holasová

Na okraj přílohy minulého čísla Budišovského zpravodaje

V díle o vzpomínkách na Budišov Vladislava Zejdy mě zaujalo mnoho věcí, zejména z historie. Nejsem však natolik pamětník časů minulých v Budišově, takže si všimnu jen jedné informace. V té příloze se píše o rozhledně na Kněžském kopci. Coby turista (dnes hlavně bývalý), rozhlednový fanatik (dnes pořád aktivní) a zeměměřič (dnes doufám ještě nějakou dobu činný) jsem začal po tomto faktu pátrat.

No, nebudu zdržovat velkou analýzou, na Kněžském kopci je umístěn trigonometrický bod – a nad kamenem s křížkem (podle pamětníků) stála dřevěná věž. Nejistil jsem, jak přesně vypadala, ale pravděpodobně měla ve výšce nad tehdejší porostem plošinu určenou k měření směru teodolitem. Podobně totiž vypadala triangulační věž na hoře Mařenka u Štěměch, na kterou jsme kdysi lezli – a teď je tam rozhledna, samozřejmě o kus dál, než je umístěn trigonometrický bod. Na Kněžském kopci však rozhledna patrně nevznikne, lesy tam patří soukromým vlastníkům a těžko by se tam hledalo místo pro postavení nějaké stavby. Ale o větší kus dál (než tomu je na Mařence) by rozhledna být mohla – na nejvyšším místě Brdců patří les městyši Budišov, poblíž vede i lesní cesta a záměr umístit v onom místě rozhlednu je zobrazen v Územním plánu obce Budišov a zdá se, že tam i nadále zůstane. Chtělo by to „jen“ dostatek finančních prostředků a pár nadšenců k realizaci, jak tomu bylo v mikroregionu Podhůří Mařenky.

Ladislav Dokulil

Z deníku VI

Před dvěma léty se průzkumem zjistilo, že revmatici jsou schopni o 20% přesněji předpovědět počasí, než hydrometeorologický ústav.

Pořad Meteor, Český rozhlas Dvojka, 6. 7. 2013

Z vyprávění kamaráda

U nich ve vesnici žije, v ne moc šťastném manželství, hospodská. Manželé spolu prakticky nežili a bylo jen otázkou času, kdy se rozejdou.

Při oslavě jejich padesátých narozenin, ve chvíli, kdy byla zábava v nejlepší, se znenadání objevil, nikým nezván, silně podnapilý manžel. Začal přede všemi manželce prostě nadávat, obviňovat ji, že je opilá a že ji nechá odvézt záchytkou.

Nikdo to nebral vážně, až do chvíle, kdy se ve dveřích objevili pracovníci záchytky. Ti krátce zhodnotili vzniklou situaci a nakonec do sanitky naložili ne oslavenkyni, ale jejich objednavatele.

Tento incident rozpad manželství urychlil.

19. 7. 2013

Dnes to v kostele vypadalo jak na rozkvetlé louce. Nezvykle teplé ráno vyndalo ze šatníků letní šaty a jejich motivy s plejádou barev rozzářily vnitřek kostela a umocnily slavnostní atmosféru nedělní mše svaté.

28. 7. 2013

Sedíme s přáteli v cukrárně. Během hovoru dojde i na vaření. „Tuhle jsem dělal piškot s meruňkami – ten byl...“, pronesl vážně Jarda. Lojza mu na to: „A že nedoneseš?“ Rázem se mu dostalo odpovědi: „Ten byl tak dobrej, že nebyl na rozdávání...“

Oslavany 6. 8. 2013

Hned při vstupu do kostela jsem měl pocit, že zde něco chybí. Kytky to nebyly, ty stejně jako minulou neděli zdobily oltář i obětní stůl. Farníků v kostele sice bylo méně, ale zase ne o tolik, jako běžně...

Po chvíli mi to došlo, chyběl P. Václav Novák, který se před nedávnem loučil, před svým odchodem na své nové působiště v Kněžicích. Z vnitřku kostela s ním odešla jakoby i jeho aura. Mši vedl ještě zastupující pan farář a já jsem se onoho pocitu nezbavil, až do jejího konce.

8. 9. 2013, 10,30 hod, budišovský kostel

Kamarádka Jarmila se v novinovém stánku baví se stojícím zákazníkem. Oba si pochvalují nezvykle teplý začátek zimy. V jedné chvíli si zákazník posteskuje: „Na druhé straně, kdyby byla trocha sněhu, jako v minulých letech v této době, mohla by vnučata bobovat.“ Vzápětí se mu dostává odpovědi: „Děti mají hodného dědečka, ten jim na bob přidělá kolečka.“

8. 11. 2013

Při mši svaté, kdy se lidé v lavicích postavili, jsem si všiml malého klučiny, kterého maminka vyzvedla na úzký okraj lavice (ve výši asi jednoho metru), držíc ho přitom za ruku. Hoch během chvilky, beze strachu a s nebyvalou jistotou, začal, na krátkém úseku, běhat sem a tam.

V duchu jsem si říkal, že ona pomocná ruka matky provází každého z nás po celý život, aniž jsme si toho vědomi a zjistíme to až v mezních životních situacích, anebo když matku ztratíme.

začátek zimy 2013

Jen si nemyslet

Nevím proč, ale dnes se mi po letech, to ještě žil náš kamarád Standa, vrátila příhoda. Tehdy bylo letní teplé odpoledne a my se s přáteli rozhodli posedět v zahrádce místní restaurace. Podvečer zde byl více než příjemný a my odcházeli ve chvíli, jak se říká „v nejlepším odejít“.

U vstupních dveří seděl sám u stolu jeden štamgast, kterého jsem znal. Pozdravil jsem ho – ahoj, a pokračoval dál. Manželka šla za mnou a já najednou zdáli uslyšel: „A vem ho sem, mezi nás, zase někdy s sebou.“

Slyše to, povzdechl jsem si a v duchu řekl: „Jen si o sobě nemyslet...“

8. 3. 2014

Karel Pavlíček

Čím to dítě bude?

Začala škola a rodiče žáků-devátáků si tuto otázku kladou již několik let dozadu. Hledají ve svých potomcích náznaky toho, co by je nasměrovalo ke správnému rozhodnutí. „Kam s ním?“ kladou si Nerudovskou otázku. Hledají ve svých dětech svoje lepší geny, talent. Někteří chtějí, aby pokračovaly v profesi po nich. Je to strašně obtížné rozhodování, vybrat vhodné povolání. Aby je to bavilo, i dobře živilo. Nejlepší by bylo, aby to bylo jejich hobby! Pak tu práci budou dělat s radostí.

V dětství chtějí být kluci třeba řidiči kombajnu, popeláři, slavní sportovci. Holky zase herečky, nebo ošetřovatelky zvířátek, protože k Vánocům dostaly křečka. Později ta přání dostávají jinou, konkrétnější podobu.

Dobrá práce je být vědcem. Všechno nosíš v hlavě, sem-tam přeliješ nějaké zkumavky, občas koukneš do mikroskopu, který ti dají. To stolař si musí všechno pořídít za své peníze. Dláta, hoblíky, vrtáky, pily i kladiva. Čistič výkladů potřebuje jen kbelík a stěrku na dlouhé tyči a má vystaráno. Dobré je být panem farářem. Ten musí při práci pít víno, a ještě ho všichni lidé poslouchají. A navíc se nemusí zlobit se svou manželkou, že mu utrácí peníze. Herečka nebo zpěvačka je také dobrá profese, prodáváš svůj hlas a k tomu nepotřebuješ kupovat žádné nářadí, dokonce ani počítač.

Psaní do Budišovského zpravodaje, do novin, či dokonce knih je určitě také zajímavá práce. Sedneš si před bílou plochu obrazovky a vyťukáváš jedno písmeno za druhým, někde vykřičník, jinde otazník, až to dá taková moudra, jako jste teď přečetli. Nic to není, zkuste to sami... Rád si to přečtu a se mnou desítky našich čtenářů.

Ing. Rostislav Tesař

Sovičky

V dětství, cestou k Novému rybníku, jsem přes zídku vídal v zámecké aleji baronské děti při hře s vrstevníky z „kvartýrů“. Po válce jsem se tam ocitl i já jako účastník běžeckých závodů mládeže. Potom jednou mě neznámý fotograf zachytil, jak spolu s učitelem Špakem kroužkujeme mláďata puštika obecného (*Strix aluco*). S Josefem Špakem jsme se znali z let války, kdy jsem žil u svého strýce. On tam byl v podnájmu. Spojoval nás vztah k historii, umění všech směrů a také k přírodě. Proto i ta fotka z přelomu padesátých let. Panu učiteli patří i má vzpomínka na jeho režisérskou činnost u místních ochotníků, kde jsem si též zahrál. Vybavují se mi i občasná posezení v sokolovně při tancovačkách, kdy on v hodinách blízkých rozednění uplatňoval svůj sametový baryton a bezpečnou intonaci v lidových i nelidových písních. Brzy potom jsme se však názorově rozešli. Moje pobyty v Budišově již byly stále řidší, takže o jeho posledních měsících života, kdy umíral na rakovinu, jsem se doslechl až později.

zj

Zleva Josef Špak a Jan Zejda

Z věže budišovského kostela 7

Vpravo komín plynové kompresní stanice Horní Lhotice

Na obzoru vysílač u Rapotic, vpravo Rapotice

Cesta k Pyšeláku, v lese chaty u Pyšeláku

Chaty u Pyšeláku

Nad budovou zemědělského družstva železnice ke Kojatínu

Nad lesem pára z chladicích věží dukovanské elektrárny

Vodojem u zemědělského družstva a Spálený dvůr

Za zemědělským družstvem budovy Kojatína

Ladislav Dokulil

Balinská kolomazná pec

Baliny – kolomazný kámen

Nachází se na pravé straně říčky Balinky, při kraji lesa, asi 800 metrů pod obcí. O tomto kolomazném kameni jsem se dozvěděl někdy v roce 2009 od kolegy Ivo Drbohlava, který se o kolomazné mísy intenzivně zajímá. Snad proto, že se obec Baliny nachází již na území okresu Žďár nad Sázavou, jsem lokalitu navštívil až na podzim minulého roku.

Na okrese Třebíč máme podchycených asi 15 kolomazných mís. O některých se zmiňujeme v naší publikaci Kamenné památky na Třebíčsku. Musím přiznat, že tato vytesaná mísa v obrovském balvanu, s odtokovým otvorem, je nejkrásnější, jakou znám. Velmi děkuji panu Říhovi, kronikáři obce Baliny, který mně vysvětlil cestu, jak kámen najít, a nezištně zaslal výpisy z kroniky, kde se o kolomazném kamenu píše.

Vaření kolomaze

V dávných dobách používali formani povozy, které byly celé ze dřeva, včetně kol a náprav. K mazání náprav bylo třeba nějaké mazadlo, které si formani museli opatřovat v počátcích sami. Podle toho, že mazadlo bylo především určeno k mazání kol, v krátké době se pro něj vžil název kolomaz.

K výrobě kolomazi bylo zapotřebí na drobně naštěpané borové dřevo nebo borové pařezy, které se vyrovnalo ve tvaru jehlanu, vysokého asi 150 cm. Dřevo se rovnalo na peci ve tvaru velké mísy, vydlážděné kameny, nebo vydlabané ve skále, s otvorem ve skále nebo v dláždění na nejnižším místě pro odtok tekoucí smoly a dřevěného dehtu.

Narovnané dřevo bylo po zapálení obházeno popelem nebo hlínou, aby k němu bylo zamezeno přístupu vzduchu a z toho důvodu nemohlo hořet, ale tlít. Podle ústního podání byla do hranice dřeva vkládána uhynulá selata nebo uhynulé prase či tele. Při nedokonalém hoření se vyškvařený tuk (sádlo nebo lůj) mísil s vytékající smolou a dehtem a po řádném promísení byla získána kolomaz vhodná k mazání.

Taková pec na pálení kolomazi byla zřízena pravděpodobně mlynářem Josefem Vyskočilem v Balinách č. 17 na skále u lesa patřící jmenovanému mlynáři, v místech zvaných „Na vejpuškách“. Do velké skály byla vytesána prohlubeň ve tvaru mísy, široké 130 cm a hluboké 60 cm. K odtoku dehtu, smoly a tuku byl v nejnižším místě mísy provrtán otvor o průměru 5 cm skrze skálu a pod skálou byla vytékající kolomaz z otvoru zachycována do vhodných nádob a řádně promísená. Od té doby se na louce v uvedených místech říká „Na kolomaznici“.

Pan Říha ještě uvádí: Nevím, zda Vám k něčemu bude, když se v kronice neuvádí datum, kdy předkové kolomaznici zbudovali.

Když jsem mísu ukazoval kolegům, nadšeně hovořili o tom, že by stálo zato udělat nějakou rekonstrukci pálení kolomazi. Zjistit, jak to dříve, před staletími, lidé dělali. Pokusil by se o to někdo?

Pěkné jaro přeje

Emanuel Nožička

Hraniční kámen u Rudíkova

Pokud chcete najít klid a nedotčenou přírodu, zajďte si do okolí Rudíkova, přesněji k Hroznatínu, Přeckovu a Vlčatínu. Pro tyto vesničky je, kromě již zmíněných předností, typické neuvěřitelné množství balvanů, které jsou snad všude. Jsou svědky dávné historie a svým tvarem mnohdy připomínají zkamenělé bytosti pověstí, které se generacemi předávají.

Při procházkách však můžete objevit (zde je to mnohdy otázka speciálního a hlubšího zaměření) i hmatatelné svědky nedaleké historie. Stalo se tak i u hraničního kamene nedaleko Rudíkova.

Hraniční kámen se nachází volně v kraji lesa, vzdálený asi 150 m od přítoku nádrže Herádka, ve směru na Vlčatín. Kámen má rozměry 86 (pata 34) × 24 (pata 42) × 12 (u paty 21) cm. Jeho horní strana je zaoblená a dle přední paty lze soudit, že kameník použil část z dřívě opracovaného kamenného dílu.

Z přední části hraničního kamene je negativně vytesáno písmeno M. Na zadní straně, opět negativně vytesáno, písmeno B. Z boku je díra o průměru 4 cm a hloubce 11 cm.

Při pohledu do mapy z roku 1835 se podařilo zjistit, že se jedná o hraniční kámen, který vyznačoval hranice velkomeziříčského a budišovského panství. **M** – Herrschaft Gross-Meseřitsch /Großmeseritsch/ (panství Velkomeziříčské) = strana rudíkovské hranice, **B** – Herrschaft Budischau (panství Budišovské) = strana hodovské hranice (v 16. a 17. stol. spadali pod tasojské panství).

To je jeden z kamenů, u kterého se podařilo odkrýt roušku tajemství.

Literatura: E. Nožička a další, Kamenné památky na Třebíčsku, Akcent 2012

Emanuel Nožička a Miloš Pokorný, foto Miloš Pokorný

Opitzův kříž

Na místní komunikaci mezi Náramčí a Hodovem stojí velký kamenný kříž s plechovým korpusem Krista. Začátkem minulého století byl tento kříž zván Opitzův, později se vžil název Červený kříž. Druhý název vznikl na základě přemalby jednoho z amatérů, který se snažil zvýraznit korpus Krista červeným nátěrem.

Kříž byl pořízen v roce 1859 na náklady Johana Opitze, nadlesního ze zdejší Obory č. 52 (dle záznamu Okr. archívu Třebíč – Johan Opitz, nar. 1811).

Ke kříži se váže legenda, která se zachovala (předáváním) ve vyprávění jednoho pamětníka z Hodova. Hajný Opitz překvapil v lese pytláky. Ti ho však přemohli a přivázali ke stromu, u kterého bylo mraveniště. Protože lesem v těch místech dlouho nikdo nešel, mravenci hajného postupně sežrali. Na památku této tragické události byl v těch místech postaven kříž.

Poslední dvě přemalby Krista byly provedeny v r. 1984 a pak, po 24 letech, v roce 2008.

Literatura: Kříže v katastru obce Nárameč, Bohumír Ujčík
Vyprávění potomků jednoho z pamětníků

Karel Pavlíček

Proč se to tak jmenuje? – 3

Budišov již máme etymologicky prozkoumaný, co ale sousední obce? Zde již vstupujeme na tenčí led, proto ten otazník v názvu. Můžeme se pokusit o etymologický odhad, přesnější údaje lze zjistit až po podrobném lingvisticko-historickém bádání.

Nejdříve se podíváme na původ názvu obcí, který je víceméně nesporný.

Obec Studnice získala zřejmě své jméno podle jedné nebo více studen (studnice je podstatné jméno jednotné i množné). Studnice v třebíčském okrese jsou množného čísla, stejně jako ty u Vyškova (přestože obec pojmenovali podle jedné studnice) a Vysoké Studnice u Jihlavy, zatímco Studnice u Hlinska a ta u Náchoda mají číslo jednotné. Ovšem, u našich Studnic ani tento výklad nemusí být jediný. V roce 1366 se Studnice jmenovaly Studniez, což by také mohlo pocházet od slova studeň (studený).

Přicházíme-li do obce Kamenná z jakéhokoliv směru, je nám vznik jejího názvu čím dál jasnější. Obci se říkalo i Kamenné (ještě dnes můžeme slyšet „do Kamenyho“). Na některých mapách bylo dříve dokonce možné najít i tvar názvu Kameny. Lom na kámen v katastru obce jen potvrzuje původ toho názvu. Shodné jméno nosí více obcí a částí obcí. Asi budou mít také shodný původ.

Původ dalších názvů můžeme odhadnout.

Klementice byly založeny téměř současně s Mihoukovicemi a jméno získaly nepochybně podle některého Klementa či Klimenta.

Kojatín, dříve i Kojatino, podobně jako Kojatice a Kojetice získal asi název podle vладыky Kojaty. O Kojaticích je písemná zmínka z roku 1227 a shodou okolností nějaký Kojata toho jména již IV. z rodu Hrabšiců umírá roku 1228. Je možné, že všechny tři obce mají stejný původ jejich jména.

Vlastní jméno Náramek dalo asi název obci Nárameč.

Valdíkov může mít rovněž název podle vlastního jména, snad Valdík, což by mohla být i přesmyčka z Vladyk (Vladykov se ale ves nikdy nejmenovala). Podobná jména Valdice a snad i Valtice mohou mít stejný původ. Další výklad vychází z názvu Aldikovici v proslulé zakládací listině třebičského kláštera. Podle bádání historiků však toto jméno patří téměř jistě jiné, asi zaniklé obci, kterou historici umísťují někde na severovýchod od Třebíče, čemuž by odpovídalo i pořadí vyjmenování osad v oné listině. Ještě je tu možnost odvodit jméno Valdíkov od německého Wald (les), ale (staro)němčina v době vzniku osady na našem území ještě neměla příliš velký vliv.

Vlastní jména osob určovaly často podobu názvů osad, z nichž později vznikly obce, ale údaje z Moravské vlastivědy Františka Dvorského je třeba brát s rezervou, takže původ posledních dvou názvů je opravdu jen pravděpodobný.

No, a teď názvy sporné, u kterých se o jejich původ můžeme přít.

Rohy, či Rohe, by mohly mít jméno podle čtyř původních domů, uspořádaných do čtverce. Také by název osady mohl vzniknout podle „rohovatého“ (hrbolatého) povrchu okolí.

V zakládací listině třebičského kláštera je uvedena Evancz či Ivancz, což by měla být Vaneč. Vzhledem k dřívějšímu názvu na mapách ve tvaru Vanč, Wancz, či Wantsch to není nepravděpodobné, ale podle kterého Ivana by to mohlo být, kdoví?

Obci Pyšel se dříve říkalo Pischelo či Pyšelo (podle jazyka), ještě dnes se říká „do Pyšela“, přestože skloňování uvedené v RÚIANu je podle vzoru hrad. U města Pyšely ve středních Čechách se uvádí vznik podle staročeského pýšeti (něco jako supět), to by i v případě jména Pýšelo mohlo být dost pravděpodobné. Kopců je kolem dost. Navíc v televizním Divnopisu zazněl názor, že název Pyšelj s jerem (vyslov Pyšelu) pochází od mužského jména Pyšel – a to zase podle onoho pýšeti. Podle jiného výkladu by se mohlo jednat o jiné jméno – Pech nebo dokonce Pych, ale to nemusí být příliš pravděpodobné. V Pyšelu mají k dispozici mnoho názorů o vzniku jména sídla, z nichž lze dovodit jako nejpravděpodobnější též původ od slova pýšeti a také to, že by jméno Pyšel mohlo být příbuzné se slovem pyšný (nadutý, nafouklý). Ale to už je jiná kategorie etymologie.

A nakonec jeden úplně nejasný název.

Jméno Hodov, něm. Hodau, svádí k tomu, že by se tam kdysi velmi hodovalo, ale takto názvy sídel většinou nevznikaly. Mohlo by to i vzniknout podobně jako velmi časté jméno Chodov, které pochází z vlastního jména Chod (i Chodové coby strážci hranic asi dost chodili). Jenže podle kronik Hodova žádnému Hodovi ani Chodovi ves nepatřila, takže původ tohoto názvu je přes nadějně očekávání poměrně nejasný. Na internetových stránkách obce se velmi podrobně zpracovává kronika obce, ale ani tam nic nenajdeme. Takže otazník.

Ladislav Dokulil

SPOLEČENSKÁ RUBRIKA

Odešel kamarád

Snad celou dobu, co jsme se s panem Josefem Bednářem ze Studnic znali, říkával – tak letos už umřu. Byl jsem rád, že mu tato předpověď nevycházela, až do října loňského roku...

Sblížil nás především zpravodaj, jehož byl vášnivým čtenářem (vy mně zkazíte oči, říkával), vzpomínky pamětníků v něm mnohdy doplňoval svým komentářem. Život neměl lehký. Brzy mu odešla na věčnost manželka a on zůstal na výchovu svých dvou synů sám, a aby toho nebylo málo, jednoho z nich, toho mladšího, přežil.

Rád jsem poslouchal jeho vyprávění (většinou se stavoval, když byl, jak říkal, za doktorem pro prášky). Pokud to šlo, hodně jezdil na kole, a to, za mladších let, i přes

Řihákův mlýn a Nesměřským údolím do práce ve Velkém Meziříčí a v později do Budišova za nákupem nebo do kostela. Z jeho vyprávění si pamatuji na jednu příhodu, ke které se často vracel. Jednou, když se vrátil domů, uviděl na zahradě někoho na třešni, ptá se, kdo to tam je, dostalo se mu odpovědi – „špačci“. Zde je nutné vysvětlení. Těmi „špačky“ byli synové početné rodiny primáře Špačka, která jezdila na chatu v Nesměřském údolí, nedaleko Řihákova mlýna. Vždy, když tam měl někdo z nich cestu, nezapomněl se za ním stavit, zvláště Michael, který studoval doma i v zahraničí a jehož návštěvy pokračovaly i poté, co se stal knězem.

A právě P. Michael Špaček byl vedle budišovského pana faráře tím, který za Josefa Bednáře sloužil zádušní mši sv. Nad otevřeným hrobem na něj srdečně vzpomínal a své poslední setkání s ním ukončil zpěvem několika mariánských písní.

Při cestě na nedělní mši sv. se občas přistihnu, že se před kostelem ohlédnu, jestli tam za mnou přece jenom Josef Bednář o hůlčičce „necupitá“...

Bylo mu 88 let.

Karel Pavlíček

POČASÍ

Měsíční úhrn srážek

prosinec 2013	27,5 mm
leden 2014	26,4 mm
únor 2014	18,0 mm

Roční úhrn srážek za rok 2013

leden	42,3 mm
únor	56,0 mm
březen	49,8 mm
duben	27,4 mm
květen	109,9 mm
červen	100,1 mm
červenec	23,2 mm
srpen	46,7 mm
září	49,2 mm
říjen	32,1 mm
listopad	14,2 mm
prosinec	27,5 mm
celkem	578,4 mm

JÍZDNÍ ŘÁD

Platí od 15. 12. 2013 do 13. 12. 2014

Křižanov – Studenec

V. Meziříčí-zast. odjezd	Budišov odjezd	Studenec příjezd	do Brna		přípoj do Třebíče	
			odjezd	příjezd	odjezd	příjezd
5.18 x	5.46	5.57 x	6.00 x	7.10	6.00 x	6.17
8.12 x,s	8.42	8.53	8.58 x,s	10.12	8.58	9.15
10.16 s,n	10.42 s,n	10.53	10.57	12.12	10.58	11.15
12.14 x,n	12.41 x,n	12.52	12.57	14.14	12.58	13.15
14.21	14.47	14.58	15.00	16.14	15.01	15.18
16.06	16.39	16.50	16.58	18.14	16.58	17.15
19.26 x	19.52 x	20.03	21.03	22.11	20.15 x,n	20.31

Studenec – Křižanov

z Brna		z Třebíče		Studenec odjezd	Budišov odjezd	Velké Meziříčí příjezd
odjezd	příjezd	odjezd	příjezd			
7.39	8.55	6.18 x	6.35	6.55 x,s	7.08	7.34 x,s
9.39	10.55	8,39 x,s	8.57	9.01 x,s	9,14	9,39 x,s
11.39	12.55	10.39	10.57	11.01 s,n	11.14	11.39 s,n
13.39	14.55	12.39	12.57	13.00 x,n	13.13	13.39 x,n
15.39	16.55	14.42	15.00	15.06	15.19	15.56
18.39	19.57	16.39	16.57	17.05	17.19	17,52
		19.39 x	19.54	20.09 x	20,22	20.48

Vysvětlivky:

x – jede v pracovní dny

x, s – jede v pracovní dny, sobotu a 1.,8.V; 28. X

x, n – jede v pracovní dny a neděli a státem uznané svátky, nejede 1.I,20.IV; 5.VII; 16.XI

s, n – jede jen v neděli a státem uznané svátky: 21.IV; 1.,8.V; 5.,6.VII; 28.IX; 28.X a 17.XI

p – jede jen v pondělí a 2.I; 22.IV; 29.X; a 18. XI; nejede 23. – 30.XII; 21.IV.; 27.X a 17.XI

časy beze značek – jede v pracovní dny, sobotu a neděli

Poznámka: Ve Velkém Meziříčí se jedná o železniční zastávku nad Penny Marketem

OBSAH

ZE ZASTUPITELSTVA MĚSTYSE	1
Usnesení č. 21 z jednání zastupitelstva městyse Budišov ze dne 26. 11. 2013	1
Usnesení č. 22 z jednání zastupitelstva městyse Budišov ze dne 19. 12. 2013	2
Kanalizace v Budišově	2
INFORMACE Z MĚSTYSE	3
Návrat ztracené hlavy	3
Výbor pro občanské záležitosti	4
ZPRÁVY	5
Podzimní chovatelská výstava	5
Výsledky Tříkrálové sbírky v roce 2014	6
S jarem se otevírají zoologické sbírky	6
Zahájení jarní turistické sezóny v KČT Vysočina	7
Nové varhany v Budišově	9
Bohoslužby v budišovském kostele o Velikonocích	10
Poděkování budišovskému starostovi	10
Z HISTORIE	11
Z historie budišovské školy XX	11
<i>Mateřská škola, ročníky 1956–1954</i>	11
<i>Rok 1963</i>	12
<i>Rok 1967, 7. třída</i>	13
Střelnice na Sráčkách	14
Náboženské poměry na Budišovsku	16
Budišovská kovárna	20
Vzpomínky na dětství	22
<i>Doba poválečná</i>	23
Pohádka mé babičky – doplnění	26
Z KULTURY	28
Myslivecké halali rozehřálo nádvoří zámku	28
Budišovský muzikant	29
Reliéf Františka Bílka na moravskobudějovickém hřbitově	30
Poslední plakáty	31
Z BUDIŠOVA A OKOLÍ	33
Základní škola Budišov	33
<i>Hodina tvůrčího psaní</i>	33
<i>Exkurze do lesní školky</i>	33
<i>Vánoční balíček pro Kenchammu</i>	34
<i>Budišovský tukan</i>	34
<i>Jihlavský slavík</i>	35
<i>Výprava k rodnému domu Ludvíka Svobody</i>	35
<i>Vlněné Vánoce na Ostrůvku</i>	36
<i>Adventní čas na Ostrůvku</i>	37
<i>Adventní tvořivé dopoledne</i>	37
<i>Vernisáž obrazů Malováno barvami země</i>	38
<i>Čertovské dopoledne</i>	38

<i>Beseda se Zejdovými</i>	38
<i>Zpívání v DPS</i>	39
<i>Vánoční jarmark</i>	40
<i>Vánoční koncert</i>	40
<i>Vánoční dopoledne ve škole</i>	41
<i>Sběrná nádoba na vysloužilé úsporné světelné zdroje</i>	41
<i>Školní ples</i>	41
<i>Olympiáda v anglickém jazyce</i>	42
<i>Zápis do 1. třídy</i>	42
<i>Kroužky na SŠVZZ</i>	43
<i>Okresní kolo ve vybíjené</i>	43
<i>Laguna</i>	43
<i>Připravujeme</i>	43
Zejdovi v budišovské škole	43
Vrah je zahradník aneb Detektivky, to je moje	44
Na okraj přílohy minulého čísla Budišovského zpravodaje	46
Z deníku VI	46
Čím to dítě bude?	48
Sovičky	48
Z věže budišovského kostela 7	50
Balinská kolomazná pec	54
<i>Baliny – kolomazný kámen</i>	54
<i>Vaření kolomaze</i>	54
Hraniční kámen u Rudíkova	56
Opitzův kříž	57
Proč se to tak jmenuje? – 3	58
SPOLEČENSKÁ RUBRIKA	60
Odešel kamarád	60
POČASÍ	61
Měsíční úhrn srážek	61
Roční úhrn srážek za rok 2013	61
JÍZDNÍ ŘÁD	62